

ŽIVA ZAJEDNICA

www.zivazajednica.de

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH ZAJEDNICA

MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN GEMEINDEN

D 2384 E · 2,50 DM · SVIBANJ/MAI 2001 · BROJ/NR. 5 (216)

LEBENDIGE GEMEINDE

28. susret hrvatske
katoličke mladeži

U Isusa vjerujem

- Tko ukida misije?
- Vjera i jezik
- Mješoviti brak
- Ružo moja

◀ Zajednička slika sa susreta ministranata misija Bavorske u Freisingu

▼ Naš suradnik Jakov Vranković iz Koblenza proslavio je nedavno krštenje svoga četvrtoga unuka

▲ Mladi plesači HKM Frankfurt izveli su ples na pjesmu Josipe Lisac „Ave Maria“

▼ Snimatelj je zaboravio iz koje su misije ovi mladi. Zapamtio je međutim da su rekli da im je lijepo na susretu.

▲ Još jedno prijateljstvo, a snimka samo za „Živu zajednicu“

Prvi hrvatski križni put na Veliki petak ulicama Sindelfingena

U OVOM BROJU

5 motrište

Anto Batinić • Tko ukida misije?

6 povijest

Jura Planinc • Zrinsko-frankopanska urota 1671.

9 vjera

Ante Vučković • Vjera i jezik

22 život

Marijan Markotić • Mješoviti brak

Jozo Župić • Anđeo odricanja

26 meditacija

Anton Tamarut • Ružo moja

13 lebendige gemeinde

Josip Klarić • Offenne Jugendarbeit

Antonija Tomljanović-Brkić • Glückwünsche

ZIVA ZAJEDNICA LEBENDIGE GEMEINDE

www.zivazajednica.de

60435 Frankfurt am Main

An den Drei Steinen 42

Tel. (0 69) 95 40 48-0

Fax (0 69) 95 40 48 24

E-Mail: kroatenseelsorge@t-online.de
zivazajednica@t-online.de

Herausgeber /
Izdavač: Kroatenseelsorge in Deutschland

Verantwortlich /
Odgovara: Josip Klarić

Chefredakteur /
Glavni urednik: Anto Batinić

Redaktion /
Uredništvo: Stanka Vidačković,
Antonija Tomljanović-Brkić,
Jura Planinc, Ivek Milčec,
Jozo Sladoja, Jozo Župić

Mitarbeiter /
Suradnici: Željka Čolić, Dijana Tolić, Alen Legović,
Marko Obert, Vlatko Marić

Layout: Ljubica Markovica

Lithos +
Seitenmontage: Fotosatz Service Bauriedl
64546 Mörfelden-Walldorf

Druck: Spenglers Druckwerkstatt GmbH
64572 Büttelborn

Jahres-
bezugspreis: DM 30,- incl. Porto (s poštarijom);
za ostale europske zemlje: DM 40,-
za prekomorske zemlje: DM 60,-

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 (BLZ 500 502 01)
bei der Frankfurter Sparkasse

U Isusa vjerujem

U subotu, 5. svibnja, u Offenbachu je održan 28. susret hrvatske katoličke mladeži u Njemačkoj, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta. Susret je održan pod geslom „U Isusa vjerujem“. Počeo je svečanom misom mladih u 13 sati. Misu je predvodio fra Josip Klarić, delegat za hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj, a propovijedao p. Anto Bobaš, dušobrižnik iz Hamburga. Misnim pjevanjem, u kojem su sudjelovali svi nazočni mladi, ravnao je mo Ivan Žan iz Mannheima. Drugi dio susreta počeo je u 14 sati, a sastojao se od talk-showa u kojem je nastupila s. Tereza Zukić, Božji skateboard iz Peginitz. Ona je mladima govorila o svome obraćenju, o svome vjerskom i redovničkom putu. Njezin nastup bio je obogaćen pjesmama p. Ante Bobaša, zbora HKM Gaggenau, plesno-glazbene skupine iz HKM Saarbrücken i igrokazom „Moderni svetac“, kojeg su izveli članovi FRAME iz HKM Frankfurt.

Treći dio susreta imao je zabavni značaj, a mlade je zabavio Morris band iz Frankfurta. Na ovaj Susret mladih, koji se održava svake treće godine (u međuvremenu se održava folklorni festival i biblijska olimpijada) odazvalo se oko tisuću mladih iz većine hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj.

Ovim smo, dragi čitatelji, namjerno započeli ovaj uvodnik, želeći time dati do znanja da je Susret hrvatske katoličke mladeži bio najvažniji pastoralni događaj hrvatske inozemne pastve u Njemačkoj u ovom razdoblju. Zato smo Susretu i posvetili fotoreportažu u boji na našim udarnim stranicama.

I ovom prilikom preporučamo Vam naše ostale teme, osobito naše standardne kolumne. Nadamo se da pravimo kvalitetan list, iako smo prostorom itekako ograničeni. Bit ćemo zadovoljni i sretni ako na našim stranicama pronadete hranu za svoju dušu.

Uredništvo

NOVO!

Hrvatska obitelj u pokretu

Hrvatski dušobrižnički ured izdao je knjigu pod naslovom: HRVATSKA OBITELJ U POKRETU – DIE KROATISCHE MIGRANTENFAMILIE.

Radi se o zborniku radova s pastoralnog skupa hrvatskih svećenika i pastoralnih suradnika, održanom od 9.-2.10.2000. u Bergisch Gladbachu. U zborniku su tiskani svi referati i koreferati s tog skupa.

Teme i autori: Suvremene obitelji: modeli i trendovi (dr. Bernhard Fresacher, Trier), Brak i obitelj u sukobu s drugim društvenim vrednotama (prof. dr. Karl Gabriel, Münster), Brak i obitelj: Božja zamisao i evangelizacijska uloga obitelji (dr. Luka Tomašević, Split), Brak i obitelj u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (dr. Tomislav Jozić, Sarajevo), Odgođeni život i odgođeni povratak migranata prve generacije (dr. Ivan Grbešić, Mannheim), Obitelj u mom pastoralnom radu i mogućnosti pastoralne obitelji: u Njemačkoj (s.

Fanita Jukić, Essen), u Švicarskoj (fra Karlo Lovrić,

Zürich), u Austriji (fra Josip Trenjak, Linz), u Francuskoj (vlč. Stjepan Čukman, Nica), u Švedskoj (vlč. Stipo Šošić, Göteborg).

Knjiga je tiskana na hrvatskom i njemačkom jeziku, na oko 300 stranica. Cijena 18,50 DM plus poštarina. Ovo je knjiga za svaku hrvatsku obitelj u iseljenu, kao i za sve one koji se stručno bave obitelji i dijasporom. Bez ove knjige neće se moći pisati povijest hrvatskoga iseljništva. Narudžbe:

Hrvatski dušobrižnički ured,
An den Drei Steinen 42,
D-60435 Frankfurt,
tel. 0049 / 69 / 9 54 04 80;
fax. 95 40 48 24;
E-Mail:
kroatenseelsorge@t-online.de

BiH nemoguća bez Hrvata

Teško mi je i pomisliti da bi europski akteri mogli projektirati BiH bez Hrvata

Hrvati iz Bosne i Hercegovine ne bi nam mogli oprostiti šutnju dok ih se na razne načine omalovažava i ponižava. Posebno to vrijedi za tolike intelektualce koji kao da ne shvaćaju položaj Hrvata u BiH.

Dok je trajalo ratno stanje bilo nam je svima jasno da smo upućeni jedni na druge, da nema slobodne Hrvatske bez slobodne BiH. A danas, u miru, kao da to više i nije važno? Svi oni koji peru ruke i prepuštaju sudbinu Hrvata u BiH domaćim i stranim manipulatorima ne shvaćaju da je to izdaja nacionalnih interesa. Svojom nebrigom i pasivnošću demoraliziraju Hrvate u BiH, koji se onda u takvoj bezizglednoj situaciji odlučuju na iseljavanje ili se mire sa statusom građana drugog reda. Glasovi biskupa (dr. R. Perića, dr. Komarice i kardinala V. Puljića) odjekuju ali ako ti glasovi ne dopru do uma i srca onih koji bi ih trebali čuti, tko će ponijeti i podnijeti teret odgovornosti za posljedice? Politika je zaslijepljenost u tim njihovim vapajima vidjeti „govor mržnje“. Ništa nam međutim neće pomoći ako takve reakcije okarakteriziramo masonerijom ili urotom. Umjesto toga, trebalo bi svakom prigodom i na svim razinama otvoreno tumačiti međunarodnim arbitrima kako mi (Hrvati) doživljavamo njihovu arbitražu.

Vrijeme taktiziranja je prošlo. Hrvati u BiH nemaju više što izgubiti.

Zato, nemojmo ostaviti na cjedilu „našu braću Hrvate u Bosni i Hercegovini“ (dr. Petar Kružić, Živa zajednica, br. 4), jer nam oni to ne bi mogli oprostiti. Imajmo građanske hrabrosti i kršćanske otvorenosti suprostaviti se svima onima koji nas ponovno dijele po političkom opredjeljenju ili regionalnoj pripadnosti. Takve podjele su uvijek poticali i isticali oni koji su nam uskraćivali samosvojnost, samostalnost i državotvornost. Ne možemo se oteti dojmu da takvi danas imaju slične namjere, jer na isti način potiču podjele među Hrvatima. Očito je da im ne odgovara naša sloga i jedinstvo. Pokušajmo se prisjetiti što smo sve doživjeli u zadnjih desetak godina, pa ćemo lakše izdržati i ove trenutke!

Tko je taj koji može bolje znati što nam treba od nas samih?! Zašto to ne artikuliramo snažnije? Zašto stojimo skrštenih ruku?

Tražimo spas od Europe, a zaboravljamo da ona uvažava i cijeni samo konkurente i partnere. Zašto se onda dodvoravati? Ponos se je uvijek više cijenio (pa i u politici) od dodvornosti i malodušja.

„Dojam je da su unutrašnje hrvatske podjele mnogima dobrodošle“ (dr. Tomo Vukšić u razgovoru za „Slobodnu Dalmaciju“, 25 travnja 2001).

Ne možemo se time miriti, jer bi to značilo hrvatsko umiranje u Bosni i Hercegovini. Budimo kršćanski otvoreni svemu što donosi boljitak hrvatskom narodu, ali i odlučni kad mu prijete opasnost! To nam nema pravo nitko uskraćivati u ime demokracije, a još manje u ime europskog zajedništva. Europa kao ravnopravna zajednica naroda i država, kuća je i hrvatskog naroda, ali u toj kući ne bi smio biti nitko podstanar.

Nažalost, ovo što se ovog trenutka događa Hrvatima u BiH nema ništa zajedničkog s tom vizijom europske budućnosti.

Nepotrebna i pretjerana demonstracija sile i nasilja nad ljudima i dobrima, ne može uroditi dobrim plodovima, pa barem se radilo i o najboljim namjerama.

Njega se ne može učiniti sretnim protiv njegove volje. To uvijek iznova moramo ponavljati svima onima koji misle „demokratizirati“ Hrvate u BiH ne vodeći računa o njihovoj političkoj volji.

Još je problematičnije ako se od njih traži ono što se ne traži (ili ne očekuje) od ostala dva konstitutivna naroda u BiH.

Predstavnici i dužnosnici međunarodne zajednice moraju ravnopravno tretirati i uvažavati sva tri naroda, jer će samo tako postići zadane ciljeve.

Kao Hrvatima teško mi je i pomisliti da bi europski akteri mogli projektirati Bosnu i Hercegovinu bez Hrvata. S time se Hrvati nikada ne bi mogli (po)miriti. Hrvatska će budućnost u BiH ipak najviše ovisiti o Hrvatima.

Mile Zubčić

U predsoblju povijesti

Nismo navikli da se radamo i da živimo kao slobodni ljudi, i to je s vremenom postao naš bazični (robovski) identitet. Jedno od najdinamičnijih razdoblja europske povijesti BiH pa i čitav Balkan proveli smo kao *statisti*, izolirani od modernih procesa odlučujućih u ispostavi civilnog društva i tržišne ekonomije – društva kojim vladaju institucije a ne tribalni patrijarsi. Zato imamo institucije bez sadržaja i feudalne etno-konfesije umjesto nacija. U golemom smo zaostatku s „građivom“, u *magarećoj klupi povijesti*.

Živimo recidive *nedovršene povijesti*, nesposobni da sami konstruktivno odlučujemo o vlastitoj budućnosti, fokusirani više na „neprobavljenu“ prošlost nego na sadašnjost i budućnost.

...

Dio odgovora na to pitanje pruža nedavno objavljen dokument tzv. Krizne grupe, koji govori o načinima integracije Hrvata u Bosnu i Hercegovinu. Mala je utjeha da se glavne teze tog dokumenta u cjelini poklapaju s tezama koje i sam zagovaram već nekoliko godina. Sve je već rečeno, i sve je uglavnom napisano. Ostaje još samo to da crkveni poglavari svome narodu kažu punu istinu i da sami shvate da je vrijeme unitarnog hrvatskog sna odavno prošlo. To je naš najbolji i, bojim se, na dulje, jedini politički program. Konačno se probuditi i vidjeti da ne živimo u 19., već na početku 21. stoljeća. Povijest nas, kao ni dosad, neće čekati i vući za rukav. A sama činjenica da se Krizna grupa bavi upravo Hrvatima – samoproglasenim europejcima, dionicima zapadnoeuropske civilizacije – o našoj civiliziranosti i kompatibilnosti s europskim standardima govori dovoljno. „Usamljenost je, izgleda, cijena koju treba platiti za spoznaju zbilje“, kaže J. Ludin. Još nismo stigli ni do *predsoblja povijesti*. Ima li danas ikog među crkvenim očima da ponovi misao Adelarda iz Batha, strasnog prevodioca arapskih znanstvenih djela, koji je godine 1100. tvrdio da „treba vjerovati ljudskoj spoznaji donle dokle je doprla; samo onda kada je nemoćna treba se obratiti Bogu“.

Dubravko Lovrenović, povjesničar, u: „Zarez“ 53/2001.

Piše: Anto Batinić

Tko ukida misije?

Novom saveznom koncepcijom i biskupijskim pastoralnim programima mjesna Crkva želi preduhitriti pastoralnu stihiju i improvizaciju u dušobrižništvu katoličkih imigranata; strane katolike želi integrirati u pastoral mjesne Crkve te i na taj način pastoralno djelovanje zajednica drugoga materinskog jezika učiniti kvalitetnijim i suvremenijim.

„Ako dode do najavljenog ukidanja hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj...“ – počinje tako jedna rečenica u jednom hrvatskom dijasporskom listu u kojem se ne navodi ni tko ni kada je najavio ukidanje misija. To možda nije ni čudno jer se i od ponekih hrvatskih svećenika i drugih pastoralnih djelatnika u samoj Njemačkoj mogu čuti proizvoljne i neargumentirane izjave o skorom ukidanju misija. I iz crkvenih krugova u domovini stižu protuslovna stajališta o budućnosti hrvatskih katoličkih misija u svijetu odnosno o perspektivi hrvatskoga iseljeničkog dušobrižništva općenito. Ima čak mišljenja da misije nisu ni potrebne i da hrvatske svećenike treba vratiti u domovinu, gdje ima dovoljno posla za sve, a gdje je također sve manje svećenika. Takvi se uopće ne pitaju što bi u tom slučaju bilo s religioznim životom za oko 400 000 hrvatskih katolika u Njemačkoj.

No, tko je to i kada najavio baš ukidanje misija? Nitko i nikada nije najavio ukidanje misija kao potez koji će se dogoditi dekretom i odmah. O temi koja bi imala radni naslov „ukidanje misija“ nije nikada bilo govora. Štoviše, kako bi se otklonile nedoumice u vezi s tim, više puta je istaknuto da se misije neće ukidati. Tako kardinal Sterzynski (Berlin) još 1995. piše da „misije imaju pravo opstanka sve dok god postoji potreba za njima“. Slično su nekoliko puta izričito rekli i dr. Josef Voss, biskup za dušobrižništvo stranaca kao i dr. Peter Prassel, nacionalni direktor za dušobrižništvo stranaca. Potreba za misijama očito još uvijek postoji. Samo dokada? Nijemci, kao razumni ljudi, na osnovi datoga stanja i nekih drugih karakteristika, pokušavaju izraditi plan razvoja za određeni vremenski period. Tako se Crkva u Njemačkoj, u posljednjih nekoliko godina, snažnije angažira na području dušobrižništva katolika drugog materinskog jezika, dakle za strane katolike koji žive ili rade u ovoj zemlji. Njemačka biskupska konferencija ima cijelu jednu komisiju (Kommission XIV) za migracije, koja

se bavi i pastoralom stranih katolika. Ta komisija već nekoliko godina radi na jednom saveznom nacrtu nove koncepcije dušobrižništva za katolike drugog materinskog jezika. I ta činjenica pokazuje da se tom pitanju prilazi s doličnom pažnjom i ozbiljnošću. Još je važnije međutim što u vezi s tim planira i čini svaka pojedina biskupija. U tom smislu su znakovite riječi dr. Waltera Kaspera, bivšega biskupa biskupije Rottenburg-Stuttgart, a sadašnjega kardinala i pročelnika papinskoga vijeća za ekumenski dijalog. On je još 1997. rekao: „Nama su i ubuduće potrebne misije staroga stila – jer bi inače naše župe bile potpuno preopterećene – ali ne u tako velikom broju i u svakom slučaju s promijenjenim okvirnim uvjetima“. Sam pogled u adresar hrvatskih katoličkih misija zorno pokazuje da se njihov broj ne smanjuje. No, mogao bi se promijeniti, jer se mijenjaju crkvene i društvene prilike, jer su potrebni novi modeli ili okvirni uvjeti, jer strani svećenici stare ili više uopće ne dolaze. Istodobno su radikalno promijenjene ili se mijenjaju i prilike u domovini, u Hrvatskoj, u BiH, a da ne govorimo o globalnim kretanjima i migracijama.

Zato se i na saveznoj i na biskupijskim razinama pripravlja pastoralni planovi u koje, po prirodi stvari, ulazi i dušobrižnički rad za strane katolike. Pojava nacрта nove koncepcije, kao i pastoralni planovi pojedinih biskupija za određeni vremenski period unijeli su kod neinformiranih nemir, pa i širenje dezinformacija o skorom ukidanju misija. Naprotiv, tim i drugim potezima, mjesna Crkva želi unaprijed spriječiti nekontrolirani razvoj stanja, stihiju i improvizacije; pastoral stranih katolika želi konačno integrirati u pastoral mjesne Crkve gdje on i pripada; na koncu svi ti potezi imaju za cilj kvalitetniji pastoralni rad. Svi ti pastoralni planovi su dugoročni i predstavljaju proces. Mjesna Crkva ima naime negativno iskustvo s prestankom dolaženja svećenika iz drugih zemalja, kao npr. iz Portugala, Italije, Španjolske, pa se njihove misije same po sebi ukida-

Prizor sa susreta hrvatskih ministranata u Freisingu

ju, jer nemaju svećenika. Do ukidanja međutim ni tu ne dolazi odmah, nego pastoralnu brigu preuzimaju drugi svećenici koji govore dotični jezik ili vjernici laici. Nešto slično valja za nekoliko godina očekivati i kod mnogih manjih hrvatskih katoličkih misija. S odlaskom starih i nedolaskom novih svećenika one će se s vremenom postupno gasiti, odnosno pripajati većim zajednicama u blizini. Ako netko ukazivanjem na taj razvoj najavljuje „ukidanje misija“, u tom slučaju je u pravu.

Akutni manjak svećenika je zapravo glavni problem, kako u mjesnoj njemačkoj Crkvi tako i u Crkvama zemalja iz koje su došli ili dolaze katolici. Osobito nedostaje prikladno osposobljenih svećenika (poznavanje jezika, mjesne kulture, teologije i tradicije). Na tom planu dosad gotovo ništa nisu učinile ni mjesna Crkva kao ni Crkve katoličkih imigranata. Ni u Crkvi u Hrvata niti nakon 40-ak godina inozemne pastve nema nikakva pastoralnog plana i programa. Nema također nikakvih nacрта kad je u pitanju budući razvitak sa svim njegovim posljedicama (daljnje migracije usljed lošeg ekonomskog ili političkog stanja, ulazak u EU, globalizacija). Krajnje je vrijeme da se na tom području nešto hitno učini (radni papir, nacrt koncepcije, radna skupina), i to u dogovoru i koordinaciji s mjesnom Crkvom. Reorganizacija i restrukturiranje je uvijek dug i bolan proces. Ako se međutim neke stvari na vrijeme predvide i programiraju, kao što to čini mjesna Crkva, tada će iznenađenja i rezovi biti manje bolni. ■

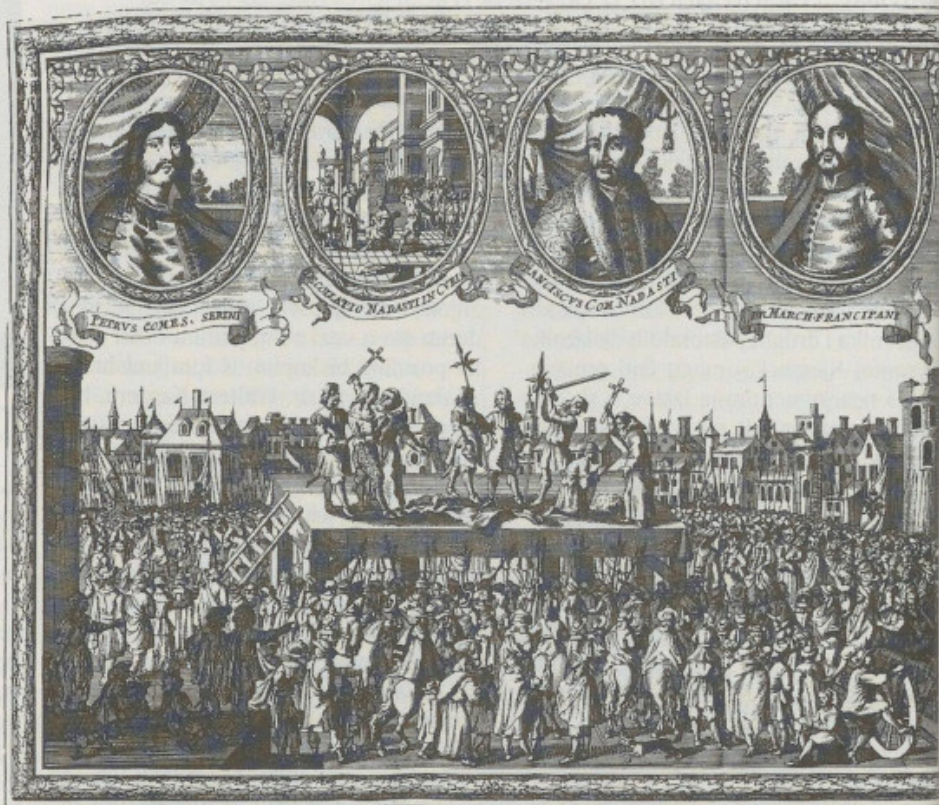
Zrinsko-frankopanska

Povijesno sjećanje, razgovor s prošlošću, trajna je obveza, nimalo laka, ali potrebna. „Jedan narod ne smije nikada zaboraviti svoju povijest ni sve one koji su u njegov život ugradili svoju žrtvu! Ta svijest, priznanje i zahvalnost, također su obveza plemenite savjesti“ (kardinal Kuhaříč). Zaboraviti znači produljiti bijeg od sebe, a sjećanje je početak izbavljenja. Sjećanje je na neki način povratak sebi. Ono je zajedničko sjećanje, koje stvara dom. Mnoge hrvatske domove resi Ivekovića slika „Oproštaj Petra i Katarine Zrinske“ i „Petar Zrinski i Krsto Frankopan u tamnici Bečkog Novog Mjesta“. „Zrinski i Frankopani oličenje su junaštva, borbenosti, spremnosti na žrtve u obrani domovine Hrvatske, pa odatle taj kult kojem nema ravna u našoj povijesti.“ (dr. Lj. Jonke).

Zrinsko-frankopanska urota protiv habsburške vlasti i politike, središnji je događaj hrvatske povijesti u 17. stoljeću. Gospodarski, politički i kulturni razvoj Hrvatske u idućim će stoljećima nositi teške tragove posljedica ove neuspjele urote. „Ona je postala simbolom hrvatskog otpora protiv strane vlasti do kraja Habsburške carevine 1918., a kasnije protiv karadordevske i Titove monarhije, koje su ugrožavale hrvatsku samostalnost i njezin slobodan povijesni razvoj.“

Kraljevina Hrvatska je sredinom 17. stoljeća svedena na prostor od Virovitice, Siska, Karlovca, Slunja i Karlobaga, a ostalo je pod Turcima. Zanimljivo je tu spomenuti, da se upravo do tih gradova do pred desetak godina htjela proširiti i Velika Srbija. Ti „ostaci ostataka“ Hrvatske su u to vrijeme dio Habsburške carevine, s nešto političke autonomije. Zrinski, tada najmoćniji velikaši u Hrvatskoj, a s njima i posljednji Frankopani, bili su u ono vrijeme i nositelji htijenja za povijesno održanje i samostalnost. Velika je njihova uloga u gospodarskom razvoju domovine, doprinosu kulturi i književnosti. Njihovom junaštvu divila se ondašnja kršćanska Europa. Malo je poznato da je Petar Zrinski imao smisla

O 330. obljetnici jedne hrvatske tragedije. Kobna politička naivno

Urotnici Petar Zrinski, Fran Krsto Frankopan i ostali te njihovo smaknuće u Bečkom Novom Mjestu 30. 4. 1671.

za pomorstvo. On je više od dvadeset godina djelovao na posljednjem dijelu slobodne hrvatske obale kao njezin posljednji gotovo neograničeni gospodar. O tome pruža najjasniji dokaz pismo francuskog kralja Luja XIV., koji svojem poslaniku u Veneciji spominje bakarsku luku koju Zrinski imaju u vlastitom i potpunom suverenitetu na Jadranskom moru.

Vlast Petra Zrinskog proširila se 1657. kada je postao veliki kapetan Senja i cijelog primorja. On je tako pod svojim zapovjedništvom ujedinio područje kojim su u srednjem vijeku vladali Frankopani. Uz Bakar se osobito razvila Kraljevica, u kojoj je Petar sagradio ne samo luku, nego i novi prostrani dvorac u kojem je često boravio, a koji je sačuvan do danas. Temelj prometa je bila sol i gotovi proizvodi, što je dolazilo s mora, a drvo, stoka, žito, med, vosak i kože iz unutrašnjosti. Petar se bavio ne samo trgovinom već i proizvodnjom, podigavši veliku pilanu u Liču, pa rudnik, talioni-

cu, željezaru u Čabru. Kako je bio neustrašivi ratnik, znao se svojim brodovljem provozati do Boke Kotorske i nazad.

Sumnjiva pogibija Nikole Zrinskog

Kopnena Europa sredinom 17. stoljeća oponaša francuski tip države, apsolutističku monarhiju, koja se razlikuje od despocije time, što je posljedica racionalizma, a ne hirivite volje pojedinca. Umišljeni francuski kralj Luj XIV. znao je za sebe reći: „Država, to sam ja!“ Zvali su ga i „kralj Sunce“ makar je bio bez zubi i veliki izjelica. U europskim kraljevskim kabinetima odlučuju sada o sudbini naroda veći ili manji skupovi državnih savjetnika, izabranih voljom vladara. Ustanove su apsolutne kraljevske vlasti, činovništvo, policija i stalna vojska. U to je vrijeme na carskom i kraljevskom prijestolju u Beču slab vladar Leopold I. (1657.–1705.) okružen sličnim savjetnicima.

urota 1671.

Piše:
Jura Planinc

Uvidjeli su da je Beču više stalo do slabljenja velikaške moći nego li do oslobađanja zemlje.

Navik on živi, ki zgine pošteno. Fan Krsto Frankopan.

Hrvatski velikaši bili su posebno nezadovoljni politikom obrane hrvatskih zemalja. Habsburgovci su se obvezali 1527. na Cetinskom saboru, braniti granice Hrvatske, obećanje neprestano zanemaruju, obveze ne poštuju, a zemlja i narod prepušteni su na milost i nemilost Turcima. Zbog nedovoljne kraljevske pomoći velikaši gube posjede. Neposredan povod uroti bio je način vođenja i konačan završetak rata s Turcima, kojeg su vodili austrijski gene-

rali (1663.–1664.). Hrvatski ban Nikola (1620.–1664.) se u ratu posebno istakao, a zapovjednik carske vojske Talijan Montecucoli gubi olako modernu i jaku tvrđavu Novi Zrin u Ugarskoj, koja je branila i Međimurje. Car Leopold I. sklapa sramotni mir u Vasvaru, bez hrvatskih i ugarskih plemića, umjesto da se nastavilo s oslobađanjem hrvatskih i ugarskih krajeva, koji su još bili pod turskom okupacijom. Tad je prekipjelo banu Nikoli i ugarskim velikašima.

Tu je početak stvaranja urote protiv Bečkog dvora, kojom se htjelo zbaciti Habsburgovce s ugarsko-hrvatskog prijestolja. Za tako veliki pothvat traže se saveznici izvan Hrvatske i Ugarske. Oslonili su se na francuskog kralja Luja XIV. i traže od njega vojnu i financijsku pomoć. No škrti je Francuz samo riječima potpirivao nezadovoljstvo protiv Habsburgovaca, a i pjesnik, i državnik, i mislilac, znalac pet jezika „pogiba“ pod sumnjivim okolnostima u lovu na divlje svinje kod Čakovca. Najvjerojatnije je to političko umorstvo. Po Mađarskoj se još danas može čuti, da se u Beču čuva puška s natpisom: „Ovaj je vepar ubio Nikolu Zrinskog“. Nikola nije uspio naći

Nastavak na slj. str.

Moje drago sercze

Moje drago srce. Nemoj se žalostiti svrhu ovoga moga pisma, niti burkati. Polag Božjega dokončanja sutra v desetih ore budu mene glavu sekli, i tulikajše naukupe tvojemu bratcu. Danas smo mi jedan od drugoga srčeno prošenje uzeli. Zato jemljem ja sada po ovom listu i od tebe jedan vekovečni valet, tebe prosci, ako sam te u čem zbantuval, ali ti se u čem zameril (koje ja dobro znam) oprosti mi. Budi Bog hvaljen, ja sam k smrti dobro pripravan, niti se plašim, ja se ufam u Boga vsemogućega, koji me je na ovom svetu ponizil, da se tulikajše mene

hoće smilovati, i ja ga budem molil i prosil (komu sutra dojtj ufam se), da se mi naukupa pred njegovem svetem tronušem u dike vekivečne sastanemo. Veće ništar neznam ti pisati, niti za sina, niti za druga dokončanja našega siromaštva.

Ja sam vse na Božju volju ostavil. Ti se ništer ne žalosti, ar je to tak moralo biti. U Novem Mestu, pred zadnjim dnevom mojega življenja, 29 dan aprila meseca, o sedme ore podvečer, leta 1671. Naj te gospodin Bog s mojem kčerju Auroru Veroniku blagoslovi.

Groff Zrini Petar

Hrvatski ban Petar Zrinski

Uoči pogubljenja Krsto Frankopan i Petar Zrinski napisali su pisma svojim ženama: Frankopan na talijanskom jeziku Juliji Naro, rođenoj Talijanki, a Zrinski, kao hrvatski ban i hrvatski pisac, na hrvatskom jeziku Katarini, hrvatskoj banici i spisateljici.

Pismo Zrinskoga Katarini jedan je od najpotresnijih tekstova koji je ikada nastao na hrvatskom jeziku. To je posljednji list čovjeka koji svoju ženu naziva udovicom, koji je pomiren sa sudbinom, koji nema više nikakve nade u pomilovanje, ali koji mirno i muževno čeka smaknuće. Dokument je to koji nosi dah vječnosti i dokle god postoji

normalna ljudska osjećajnost, on će uvijek biti jednako dirljiv i potresan. Ovo pismo za nas ima i dodatno značenje – svjedočenje je to o tragediji jedne obitelji kroz čiju se sudbinu prelama sudbina naroda. Zrinskom je odrubljena glava, njegova žena Katarina umrla je zatočena u dominikanskom samostanu u Grazu, sin Ivan umro je u bečkom zatvoru nakon višegodišnjeg tamnovanja, a tuđinska se prevlast u Hrvatskoj toliko proširila da je neko vrijeme bila ukinuta i banska čast.

Urota zrinško-frankopanska bila je događaj velikog odjeka u Europi. Ko-

liko je bilo njegovo značenje za ostale europske zemlje pokazuju i brojne knjige njime inspirirane. Nastajale su na raznim europskim stranama neposredno nakon urote i u kasnijim desetljećima sve do novijeg doba. Petrovo pismo Katarini prevedeno je na njemački, talijanski, latinski, nizozemski, engleski, francuski i španjolski jezik i jedan rukopis u kojem se nalazi prijevod pisma na mađarski jezik.

Petrovo pismo, čiji se izvornik čuva u arhivu Zagrebačke biskupije, jedan je od prvih hrvatskih tekstova koji je preveden na brojne europske jezike. ■

treći put između „turske droge i austrijskog mamca“. Životno mu je geslo bilo: „Tko nešto želi, tome ništa nije teško“.

Politička i socijalna dimenzija urote

Urotu vodi od 1665., kad postaje hrvatskim banom, Nikolin brat Petar Zrinski (1621.–1671.). On je imenovan novim hrvatskim banom 24. siječnja 1665. Veze s Francuzima i dalje održava, a Madari više naginju Turcima. Dobiva obećanja i daje obećanje da će u slučaju pobjede Hrvatska izabrati novoga kralja iz francuske dinastije. No, interes Francuza da pomažu hrvatske i ugarske urotnike prestao je kad su se oni nagodili s kraljem Leopoldom I. o podjeli španjolske baštine i ostavili urotnike na cjedilu. Urotnici traže pomoć i kod Poljaka, ali je ni tamo nisu dobili. Pisalo se i pregovaralo tako neoprezno, da se već o svemu znalo u Parizu, Veneciji, Varšavi, a što je najgore za to je preko svojih špijuna saznao i Beč. Što sada? U očaju, urotnici traže pomoć i od Turske. Da bude gore, ispostavilo se da je i prevodilac u razgovoru između Petrovog kapetana Bukovačkog i Porte Grk Panajotij bio bečki špijun. Bukovački je sultanu predao Petrove uvjete. Prema njima bi Hrvatska postala turska vazalna država, plaćala danak i imala za svoje vladare Zrinskoga i njegove potomke. Nakon izumrća toga roda sama bi izabrala vladara. Osim toga, Hrvati bi uživali slobodu vjere, a njihovo plemstvo stara prava i povlastice. Turci su po nalogu velikog vezira Čuprilića davali lijepa obećanja, ali pomoći ne bijaše nikakve. Pregovori s Turcima oslabili su urotnike u Hrvatskoj. Od Petra su se odbili zagrebački nadbiskup i Kaptol i većina hrvatskih velikaša. Uz njega su ustrajali njegovi podložnici, Banska krajina, te episkop u Marči Gavriilo Mijakić. U ožujku 1670. Petar Zrinski i Krsto Frankopan počinju s dizanjem ustanka na svojim posjedima. Zrinsko-frankopanska urota imala je uz nacionalnu i socijalnu dimenziju, jer je Petar Zrinski obećao svojim kmetovima na ozaljskom vlastelinstvu, ako mu se pridruže u ustanku, slobodu od kmetских tereta. No, te su snage bile bez vanjske pomoći preslabe za otvoreni rat protiv austrijskih četa po hrvatskim utvrdama. Kad je austrijski general Herberstein potukao Frankopanovu četu, klonuli su i odlučili su tražiti milost u cara Leopolda. Da su se sa svojim ljudima povukli u svoje tvrde gradove i pružali otpor, sigurno bi se lakše moglo

pregovarati s Bečom, a njihovi podanici sigurno ne bi skrštenih ruku gledali kako strana soldateska napada njihove voljene gospodare. Izdržljivost u nevolji krepost je, koje im je uzmanjkalo, a i opreznosti, jer su trebali znati, da se Beč kani dočepati njihova bogatstva i posjeda i istrijebiti njih i njihovo potomstvo. Prijetvorni Leopold obećao im je milost, a spremao klopku. Uza svo negativno iskustvo s Bečom, oni su mu kao pjesnici povjerovali. 13. travnja 1670. odjahali su Petar i Fran u Beč, gdje su bili uhićeni i bačeni u tamnicu u Bečkom Novom Mjestu (Wienerneustadt). Bečki general Spankau odmah opljačka Zrinski grad Čakovec, pun umjetnina. „Ni zdjela, ni ražanj nije ostao“, izjavio je poslanik gradačkog ratnog vijeća, kad je došao u ime carevo plijeniti imanje i dragocjenosti u Čakovcu. Istraga o veleizdaji trajala je čitavu godinu. Na opće zgražanje i osudu onovremenske političke javnosti, Petar Zrinski i Frano Krsto Frankopan osuđeni su na smrt i 30. travnja 1671. odsječene su im glave. Jedino je cinični francuski kralj Luj XIV. čestitao sebi sličnom Leopoldu „na otkrivanju te opasne urote“.

Kršćanski zulum kao turski

Vrijednost Zrinskih posjeda u Hrvatskoj procijenjena je na 1 500 000 forinti, u ono vrijeme veliko bogatstvo. I danas je mali dio opljačkanih dragocjenosti iz riznice grada Ozlja i Čakovca u muzejima grada Beča. Za najveći dio nikada se više nije saznalo niti je tko odgovarao za tu otimačinu. Dobar poznavalac ondašnjih teških prilika u Hrvatskoj fra Luka Ibršimović (1626.–1698.) ustvrdio je u svojim „Pismima zagrebačkim biskupima“ (1672.–1697.) da je „kršćanski zulum kao i turski“. Naime, carski krajišnici nisu na svojim pljačkaškim pohodima pravili nikakve razlike između kršćana i turskih vlastodržaca. Među tom soldateskom bilo je „luterana i kalvina“ i „drugih inovjeraca“, koji su pljačkali i franjevačke samostane po Slavoniji.

Cijelo područje posjeda Zrinskih i Frankopana i ugarskih velikaša sad je smatrano kao osvojena neprijateljska provincija. Ustav je ukinut a kraljevska je uprava podređena direktoriju u Bratislavi (Pozunu). Beč je nametnuo porez za stacioniranje carske vojske po Hrvatskoj i Ugarskoj, tako da su morale snositi 40% tih troškova. Tisuće „sumnjivih“ vojnika je otpušteno. Propast urote imala je i druge posljedice. Bila je prekinuta trgovina sjever-jug preko

Bakra i Novoga, bio je prekinut proces integracije u hrvatsko pučanstvo novih vlaških i pravoslavnih doseljenika na velikim Zrinsko-frankopanskim imanjima, Vojna krajina postaje tudi vojnički tabor, svojevrstna ne „legija stranaca“ nego leglo sumnjivih stranih avanturista (oficira), samo razdor i svađa dolazili su iz nje, a za banove se imenuju strani velikaši s posjedima u Hrvatskoj. Oni su živjeli izvan Hrvatske i provodili bečku apsolutističku politiku. Posjedi Zrinskih i Frankopana prodani su Unutrašnjoaustrijskoj komori u Grazu. Nikolin sin Adam „poginuo“ je hitcem u leda u bitki kod Slankamena 1691. Petrov sin Ivan Antun umro je 1703. u tamnici kao posljednji Zrinski. Iz hrvatske povijesti tako su nestale dvije velike i moćne plemićke obitelji. Hrvatsko plemstvo „više nikada nije imalo materijalne uvjete da povede borbu za potpunu samostalnost. Ti su uvjeti propali zajedno sa Zrinskima.“ „Glavosijek u Bečkom Novom Mjestu prije 330 godina nije samo politički čin, obračun habsburškog apsolutizma s hrvatskom velikaškom pobunom nego i obezglavljenje jedne nacionalne, današnjim političkim žargonom govoreći, opcije, obezglavljenje pokreta za državno razdruživanje pa i otcjepljenje, a ujedno i početak kraja jedne tek uzbuja le struje koja se mogla uobličiti u maticu hrvatskog jezičnog standarda poteklu iz naših tronarječnih rijeka. Zacijelo bi današnji hrvatski književni jezik bio bliži jeziku „Adrijanskog mora sirene“ Petra Zrinskog, „Putnog tovarusa“ Katarine Zrinske i „Gartlica za čas kratiti“ Frana Krste Frankopana, pa i jeziku sveukupne dotadašnje hrvatske književnosti. Vjerojatno bi danas u Hrvata bio u uporabi jezični standard iz svih triju naših narječja“ (S. Težak).

„Urotu Zrinsko-Frankopansku“ vršno je obradio u svom povijesno-dokumentarnom romanu iz 1892./93. hrvatski pripovjedač pravaške orijentacije Eugen Kumičić (1850.–1904.).

Nakon dugog počivanja na groblju u Bečkom Novom Mjestu, kosti Petra Zrinskog i Frana Krsta Frankopana prenesene su u Hrvatsku, u zagrebačku katedralu, tek nakon propasti Austro-Ugarske 1918. Spomen-ploča hrvatskim mučenicima Petru Zrinskom i Franu Krstu Frankopanu postavljena je i otkrivena u Prvostolnoj crkvi u Zagrebu za vrijeme Hrvatskog proljeća 30. travnja 1971. Njihova borba za slobodu jedna je od najznačajnijih manifestacija svijesti o hrvatskoj samosvojnosti i državnosti u najtežim trenucima naše povijesti. ■

Piše: Ante Vučković

Vjera i jezik

Jezik nas izriče; u njemu se pokazuju sve snažnije promjene u našoj nutrini. Jezik vjere bitno usmjeren izreći neizrecivo, pa se stoga vjera služi metaforama, slikama... To donosi jezične nesporazume. Vjera prožima sav život, uklanja nesporazume i prelazi granice – jezik istinske vjere je jezik svjedočenja.

Naš nas jezik odaje. Oda je što mislimo, kako se osjećamo, u kakvom svijetu živimo, čim se ravnamo. Jezikom se izričemo, ali sam jezik izriče o nama i ono što mi ne namjeravamo izreći. Jezik se na prvi mah čini sredstvom kojim se mi služimo kako bismo iznosili svoje mišljenje, osjećaje, stanja duše. No, već i kraće zaustavljanje na jeziku nam pokazuje kako on nije naše sredstvo, nego kako je širi od nas, kako ima svoju logiku kojoj se mi moramo podvrgnuti, kako posjeduje svoj ritam koji traži od nas da mu se prilagodimo i da se uskladimo s njim. Mi smo na neki način sredstvo kojim se jezik služi.

To postaje još očitijim ako se prisjetimo kako je jezik vezan uz naš svijet, uz naš način shvaćanja svijeta. Promijenimo li svijet, promijenimo li način razmišljanja, mijenjamo i jezik. Prvo što primijetimo na nekom, kada je riječ o važnijoj životnoj promjeni, jest da mijenja jezik. To važi kako za onaj površni, premda česti fenomen uporabe tudica u materinskom jeziku, kada dulje vremena živimo i radimo među strancima tako i za promjenu rječnika kada je riječ o vjerskom obraćenju. Osim toga, svaka važnija promjena u životu traži od nas da je i izrečemo. Stoga će važnije promjene tražiti i naš dodatni napor u jeziku, napor oko njegova izricanja. Kako se vjera, kada zaživi i postane važnom životnom odrednicom, također izriče jezikom, u jeziku ćemo pronalaziti tragove promjena. No, tu počinje i muka s jezikom.

Nesporazumi s jezikom vjere

Ne postoji jezik vjere, jer vjera se izriče u svim jezicima. Svaki je jezik istovremeno u stanju izreći vjeru i svaki je jezik nedostatan njezinu izricanju. Iz tog proizlaze nesporazumi. Jezik vjere je bitno usmjeren na trud izricanja neizrecivog, opisivanja neopisivog. Vjera je odnos s nevidljivim i duhovnim i istodobno ima samo jezik koji je utjelovljen u naš vidljivi, svakodnevni svijet. Stoga se vjera trudi oko metafora, slikovitog načina govora, oko iznalaženja smisla koji nadilazi prvotni, svakodnevni smi-

sao. I iz tog proizlaze nesporazumi. Vjera govori o vodi, ali ne misli na vodu koju pijemo; govori o prisutnosti Duha, ali ga ne može pokazati tjelesnim očima, govori o pretvorbi kruha u Tijelo Kristovo, ali kruh i nadalje ima okus kruha; govori o pretvorbi vina u Kristovu Krv, ali vino i nadalje ima okus zemlje iz koje je čokot crpio svoju hranu. Vjera govori o ljubavi, ali misli nešto drugo nego što svijet shvaća pod ljubavlju; govori o radosti, ali ne smatra da ona sliči našim zabavama i tako redom. Kad god se upustimo u jezik vjere, osjetimo kako on izaziva nesporazume.

Kada smo u zajednici istomišljenika, u zajednici koja dijeli isto iskustvo i isti jezik, onda nesporazumi nestaju, ali dovoljno je da pokušamo to isto izreći nekome tko ne dijeli naš vjerski jezik pa da se nademo izloženi nepremostivim poteškoćama i nepreglednom moru nesporazuma. Razgovarati o vjeri s nekim tko nije u vjeri slično pisanju ljubavnih pisama nekome tko nas ne voli i ne želi čuti za nas.

No, zanimljiviji, i na svoj način teži nesporazum od ovog vezanog uz nevjerlike, jest onaj koji se događa u nama samima. Nama je sasvim razumljivo da se u crkvi nazivamo braćom i sestrama, ali to nije razumljivo pred crkvenim vratima. Ne probija nam uši kada se u crkvi govori o međusobnoj ljubavi, ali nam je nepodnošljivo kada se to događa izvan crkvenih zidova. Ne bismo se kada se u crkvi govori o univerzalnom praštanju, ali nam to odzvanja čudno i tuđe kada se događa izvan vjerskih okvira.

Ovo je već dovoljno da uočimo kako je naše svakodnevno vjersko stanje duše zapravo vjera koja je prostorno i vremenski omeđena. Postoji prostor i postoji vrijeme u kojem vjera i njezin jezik imaju svoje pravo. No, to istodobno znači i da drugo vrijeme i drugi prostori više ne spadaju ni pod pravila vjere ni pod njezin jezik. I to je, čini se, najveći slučaj. U crkvi vrijedi jezik vjere, ali ne i izvan nje. Za vrijeme molitve Krist je Gospodin, ali ne i izvan nje. U molitvi Bogu izričemo spremnost da se

vrši njegova volja, ali izvan molitve očekujemo da se on ponaša prema našoj volji.

Ova unutarnja podjela koju nalazimo u jeziku pokazuje nam kako smo mi najčešće stanovnici različitih svjetova. Jedan svijet je obitelj, drugi posao, treći društvo, četvrti vjerska zajednica i tako redom. Kao stanovnici različitih svjetova služimo se i različitim jezicima.

Vjerski jezik

Otkriti da boravimo u više svjetova i da svakodnevno više puta prelazimo njihove granice i istodobno mijenjamo jezike može nam osvijetliti i naš odnos prema vjeri. Jezični nesporazumi su onda dobro došli. Ne samo da nam pokazuju naše različite svjetove, nego nam mogu pomoći u otkriću kako je vjera postupno krštenje svih mojih svjetova. Nesporazumi se ne odnose samo na naše odnose s drugima, nego nadasve na naš odnos prema samima sebi i svojoj vjeri. Trud oko vjere je trud oko postupnog krštavanja cjelokupne duše i cjelokupnog života. U naravi je vjere da prožima cjelokupni život, ulazi u sve naše svjetove i dokida granice među njima. Tko dopusti krštenju da obuhvati njegov cijeli život, opaža kako nestaju granice svjetova i kako se jezici stapaju u jedan. Sve dok je naša vjera omeđena prostorno i vremenski naše je krštenje nedovršeno. Oci su govorili o zavezanoj milosti. O milosti krštenja koja je doduše primljena, ali zbog različitih prepreka nije zaživjela. Tako nam ostaje uklanjati prepreke. Osluhne-
mo li svoje jezike i njihove promjene, naslutimo li kako su naši različiti svjetovi sa svojim granicama prepreka Duhu da uđe u naš cjelokupni život, moglo bi se dogoditi i da se odvažimo za otvaranje i oživljenje već primljenog. Jezik vjere tada neće biti manje izložen nesporazumima, ali će nestati naše unutarnje podjele na različite svjetove i našeg nutarnjeg mnoštva jezika. No, tada jezik vjere iz onog omeđenog postaje jezikom svjedočenja. ■

● **Frankfurt** – Na Veliki petak održana je tradicionalna hrvatska procesija ulicama Frankfurta, a uskršno bdjenje na Veliku subotu u ponoć. Nastavlja se jednomjesečno slavljenje mise za djecu, kao i organiziranje tečaja klasičnih plesova. U tijeku je šesti takav tečaj, a kroz dosadašnje je prošlo preko 300 parova. U korizmi je skupljana milostinja za pomoć gladnima u Kninu, a skupljeno je 12.167 DM. Na pučkoj misi u katedrali 29. travnja nastupio je ženski zbor „Tamarin“ iz Vranjica kod Splita. Majčin dan proslavljen je 12. svibnja u Hoechstu. Majke su obdarene ružama i pažnjom. Nazočne je zabavio pjevač Dražen Žanko. ■

Zbor „Tamarin“ iz Vranjica nastupio je i u frankfurtskoj katedrali

● **Rüsselsheim** – Tridesetog travnja ove godine navršilo se 330. godina od mučeništva branitelja hrvatske državnosti – Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana, u Bečkom Novom Mjestu.

U povodu ove obljetnice, prošle je godine prof. dr. fra Andrija Nikić objavio knjigu pod naslovom: „Mučeništvo branitelja hrvatske državnosti“.

Aktor ove knjige i pisac više od šezdeset drugih knjiga, od 27. do 30. travnja tekuće godine u hrvatskim katoličkim misijama Darmstadt, Kelkheim, Mainz i Rüsselsheim, upoznao je slušatelje s ovom istinom.

Nakon predstavljanja knjige u navedenim misijama vodile su se zanimljive diskusije, ne samo o prošlim vremenima i događajima, već i o onome što se danas događa u Bosni i Hercegovini.

Tjedan dana prije, navedene misije posjetili su i održali prigodna predavanja

admiral hrvatske mornarice Davor Domazet Lošo i poznati novinar Nenad Ivanković.

Nazočni Hrvati na navedenim mjestima čestitali su organizatorima na ovakvim susretima, zahvalili predavačima na stručnim izlaganjima i zaželjeli da se slična predavanja održavaju češće.

Fra Berislav Nikić

● **Mainz** – Praznik rada, 1. svibnja, bio je odlična prigoda za organiziranje susreta ministranata hrvatskih katoličkih misija s područja Rajna-Majna. Susret je počeo zajedničkom misom, koju je predvodio župnik domaćin fra Josip Bebić.

2100 DM i sanitetskom materijalu vjernicima je zahvalno pismo poslala gđa Ana Esterhajter iz Borova. ■

● **Sindelfingen** – Po prvi put je na Veliki petak ulicama Sindelfingena prošla hrvatska procesija s molitvom križnoga puta i pjevanjem korizmenih pjesama. Križ su u procesiji naizmjenice nosili vjernici, a prvi ga je ispred misijskog centra ponio župnik fra Marinko Vukman. Sutradan su mjesne novine fotografijom dana proglasile upravo snimke s te procesije. Puna dva autobusa hodočasnika sudjelovali su na hodočašću u Rim, Padovu, Veneciju i Asiz od 27. travnja do 1. svibnja. Hodočašće su predvodili fra Marinko Vukman i fra Ante Akrap. Bilo je to istinsko duhovno osvježenje.

Majčin dan je svečano proslavljen 6. svibnja u Klosterseehalle. U programu su nastupile misijske sekcije. Održana je bogata tombola a sve majke dobile su prigodan dar. U zabavnom dijelu programa nastupili su pjevači Dražen Žanko i Siniša Vuco te bandovi „Suze nebeske“ i „Stela band“. Čisti prihod od proslave namijenjen je izgradnji doma za hendikepirane u Solinu. Mladi Misije izabrali su tajnim glasovanjem 28. travnja novi Odbor za mlade. ■

● **Hanau** – Misno slavlje treće uskrсне nedjelje predvodio je i propovijedao fra Ilija Miškić, provincijal franjevac konventualaca. Zajednica ne posustaje u svojim karitativnim akcijama: skuplja se za gladne u Kninu, za operaciju dječaka Zorana Jelića i za izgradnju župne kuće u Bošnjacima. Slavlje podjele sakramenta prve pričesti bilo je 13. svibnja, a posvećenu hostiju po prvi puta primilo je osam prvopričesnika. ■

● **Augsburg** – Župni bilten o uskrsnim blagdanima izdala je i HKM Augsburg, a u pismu vjernicima, među ostalim, stoji „da oni koji su snagom moći (sile) preuzeli dijeljenje pravde na našim prosotrima stvaraju još veću nepravdu“. Slavlje podjele prve pričesti bilo je 6., a Majčina dana 12. svibnja. ■

● **Gießen** – „Glas naše zajednice“, župni bilten HKM Gießen izišao je u povodu uskršnjih blagdana. „Tko je za nas Isus uistinu? Mi vjerujemo da je on naš Spasitelj i Otkupitelj, koji je svojim uskrsnu-

U ime domaćih ministranata male i mlade služitelje oltara pozdravio je slijepi dječak Tomislav Šola iz Mainza. On je svoje vršnjake pozvao da otvore uši i poslušaju što im to Bog govori. Fra Josip je u propovijedi uputio ministrante da se oslone na vjeru i molitvu i zauzmu u borbi protiv zla i širenju dobra. Nakon mise je priređen zajednički ručak za sve sudionike susreta, a poslije ručka razne sportske i zabavne aktivnosti. B. Nikić

● **Nürnberg** – Svečana misa i proslava podjele sakramenta prve svete pričesti bila je 6. svibnja u crkvi sv. Ludviga. Majčin dan proslavljen je u župnoj dvorani 12. svibnja navečer, a za zabavu se pobrinuo VIS „Domino“. Vjernici ove zajednice skupili su kroz korizmu 3720 DM za siromašne obitelji s brojnom djecom i siromašne stare osobe. Na daru od

Andrea i Mateja Marić, blizanke, Gießen

ćem otvorio vrata raja grešnom čovjeku i učvrstio nadu našem uskrsnuću", piše župnik fra Marijan Petričević u uskrsnom pismu vjernicima. Podjela sakramenta prve pričesti slavljenja je 29. travnja, a Majčin dan je proslavljen 13. svibnja. ■

● **Mainz** – Gebäudewirtschaft Mainz i Stadtwerke Mainz raspisali su u 43 škole natječaj o metodama uštede energije. U natječaju je sudjelovalo više od 600 učenika koji su dali preko 2000 ideja za efikasniju štednju energije. Najboljim prijedlogom proglašena je ideja maturanta Hrvata Ivice Ramljaka. Za tu ideju on je dobio priznanje gradonačelnika Mainza Norberta Schülera, a kao nagradu dobio je dvije karte za let balonom iznad Rheinhessena.

S. D. Ljubos

● **Dortmund** – Matica hrvatska za Ruhrsko područje priredila je 10. ožujka komemoraciju u čast pokojnom prof. Vjenceslavu Čížeku (1929.–2000.), pod geslom „Smrt nije posljednja istina“ (R. Tagore). Komemoracija je počela misom za pokojnika, koju je predvodio don Zdravko Čulić, a nastavljena u Revierparku Wischlingen. O životu i radu prof. Čížeka govorio je prof. dr. Krešimir Veselić iz Hagen; o Čížekovu pjesništvu govorio je Zvonko Čulina, a o političkim porukama prof. Malkica Dugeć iz Stuttgarta. U sklopu komemoracije recitirane su Čížekove pjesme, a prikazan je i zvučni zapis o pokojniku koji je načinio Stjepo Mijović Kočan. Glazbenim prilozi- ma komemoraciju je popunila gđa Vera

Cernić. Cijelo najnovije izdanje časopisa „Republika Hrvatska“ iz Zagreba posvećeno je pokojnom Vjenceslavu Čížeku. ■

● **Berlin** – Od 7. travnja do 15. svibnja održana je u misijskoj dvorani izložba slika i crteža polaznika tečaja crtanja i slikanja pod vodstvom slikara Zvonka Kermca. Izloženo je 61 slika ili crteža Ivana Brčića, Zvonimira i Alenke Andri- ka, Marije Matijašević Batković, Marka Dizdara, Zvonimira Josipa Brke, Edith Schwonke, Ivana Biluša, Alrun Schulze, Marije Čović, Domagoja i Danijela Mag- anjića, Tomislava Kelave, Maria i Ante Raića, Sandre Margetić, Marianne Stein- bach, Dijane Šapina... U toj prigodi tis- kan je i izložbeni katalog s predgovorom Z. Kermca i s otiscima nekoliko uspje- šnih radova. „Svijet mašte i svijet real- nog se isprepleću u temama koje varira- ju od dobro nam znane dječje ikonogra- fije (crtani filmovi, crtani romani, TV, kompjutori i sl.) do klasičnih crteža s motivima marina, pejzaža i izraženog nam svijeta fantazije. U okviru sakralne tematike imamo slike i crteže kojima dominiraju teme: rođenje Isusovo, Pietà, raspeće, portreti Isusa Krista te uskrsne teme, s podjednakom radošću slikane od djece kao i odraslih naših umjetnika. Nezaobilazna tema je i Domovinski rat, kao reminiscencija na najgore, već doži- vljeno, tj. opet proživljeno kroz likovna

ostvarenja“, stoji u Kermcovu predgo- voru. Ova izložba, kao i međunarodna nagrada Marku Dizdaru, pokazuje pot- puni uspjeh tečaja crtanja i slikanja u Misiji Berlin.

U Berlinu je 2. svibnja održan podru- čni sastanak hrvatskoga pastoralnog osoblja Sjevernoga područja. O duhov- noj obnovi pojedinca i naroda prema Bi- bliji govorio je fra Jozo Župić. Pozitivnim i korisnim je ocijenjen pohod s. Bernar- dice Juretić misijama ovoga područja. Zajedničko hodočašće za ovo područje bit će na Duhovski ponedjeljak u Hilde- heim: ispovijed u 11.30, križni put u 12.15 i misa u 13 sati. U kulturno-zaba- vnom dijelu programa nastupit će „Stela band“ iz Zagreba. ■

● **Koblencz** – Naš suradnik Jakov Vran- ković i njegova supruga Vesna žive već tri desetljeća u Njemačkoj i aktivni su vjernici u Misiji Koblenz. U braku su stekli dvije kćeri, stariju Gordanu, udatu Serdarušić, koja s mužem Antom ima tri sina (Jakov, Bože i nedavno kršteni Ivan), i Anu Mariju, udatu Poschen, koja s mužem Markom ima sina Luku. Tako obitelj Vranković ima četiri unuka. Svi su kršteni u HKM Koblenz, a roditelji, baka i djed ih odgajaju u kršćanskom i hrvatskom duhu. Svi govore hrvatski i redovito dolaze na misu i vjeronauk.

Dragica Žimbrek

Polaznici tečaja crtanja i slikanja pri HKM Berlin

Hrvatska romanca

*Hrvatska je zemlja nizina i planina,
pitomog Zagorja i slavonske ravnice,
Gospine Dalmacije i kršne Like.
Hrvatska je zemlja sinjega mora,
maslina, kadulje i vina,
snažnih ribara i umornih težaka.
Hrvatska je zemlja sinjskih alkara,
senjskih uskoka i veloga Jože,
Gupčevih seljaka i dubrovačkih gospara.
Hrvatska je zemlja Petrice Kerempuha,
kontese Nere i Trenka pandura,
Senoine Kletve i Matoševog Zagrebulja.
Hrvatska je zemlja Milke Trnine i Ruže Pospiš,
Fabijana Šovagovića i Ene Begović, imotskog
Matana i podravskog Dudeka.
Hrvatska je zemlja Branimira, Trpimira,
Domagoja, Tomislava, Krešimira, Jelačića,
Radića Tuđmana i Stepinca.
Hrvatska je zemlja Bleiburga i Križnoga puta,
junaka Domovinskog rata,
vukovarskih i škabrnjskih mučenika.
Hrvatska je zemlja Hrvata,
ma gdje oni bili,
svi koji nas svade,
majci domovini nisu mili.*

Ivek Milčec

Dani sreće

*Gdje su sada dani moje sreće,
ruka mi sama grčila cvijeće;
Brala ga u vijenac, kitila si kosu,
ubranog ujutro uz ranu rosu.
Pjevala sam tada nebu, kliktala ko ševa,
srce mi je puno od miline pjeva.
Njemu smišljala sam pjesme, a on divno šuti
hoće li me anđeo u daljini čuti.
I istog trenutka posla on s neba
vjetar blag i mio, umiti se treba.
Osjećam ga živo na svome licu,
osjećam mu miris ko' cvijeta laticu.
Umivam se njime, zahvaljujem Bogu,
što mi hrani dušu te pjevati mogu;
zahvalno mu pružam pune ruke cvijeća
uzmi, Oče, uzmi – to je moja sreća.*

Zdenka Križanović

Pravica

*Onaj koji pravdu
i pravicu čini,
draži je Gospodu
neg žrtveni čini.*

Pogrda

*Ako li te bližnji
pogrđi zlovoljno,
znaj da njega nisi
ljubio dovoljno.*

Snaga vjere

*Kad će ljubav našu
volju poduprijeti,
s vjerom ćemo tada
brda premješati.*

Prijatelj

*Prijatelj je najbolji
dobri Gospod vjekovima,
jer nas ljubi, milostiv je
dobrima i zlima.*

EPIGRAMI

Katica Kiš

Oprost

*Samo čovjek koji
oprostiti znade,
onaj nesebične
ljubavi imade.*

Prezir

*Grijeh je svaki
u srcu brata prezreti,
milost ubogima
Bog će naplatiti.*

Vika

*Zatvoriš li uši
kad siromah viče,
vika tvoja jednom
uslišat se neće.*

Sekta

*Mnoga sekta oprez
raja obećaje,
samo onda kad se
desetina daje.*

Sretnik

*Gospodina tko se boji
sretno živi život cijeli,
blagoslovljen smrti čas mu
kad se s ovog svijeta seli.*

Vidjeti

*Ljubiti žarko znači
brata bližnjeg svog,
vidjeti ga onako
kako ga zamisli Bog.*

Prava ljubav

*Isus iz ljubavi
umrije za tebe,
čovjek ljubi onda
kad daruje sebe.*

Sreća

*Najveća je sreća
života našega,
što smo svi ljubljani
od dobroga Boga.*

Brief des Delegaten

Mädchengruppe
auf dem Jugendtreffen
in Offenbach

Offene Jugendarbeit

*Liebe Leserinnen und Leser
der Lebendigen Gemeinde,*

das diesjährige 28. Treffen der kroatischen katholischen Jugend am 5.5. in Offenbach hat mich dazu bewegt, über unsere Arbeit mit den Jugendlichen nachzudenken. Die Freude, die ich an diesem Tag erfahren habe, trage ich immer noch mit mir. Ich habe die kroatischen Mädchen und Jungen an diesem Tag als Menschen erlebt, die offen sind für Begegnungen mit anderen, offen für Gespräche über alle Probleme der heutigen Jugend und ich habe sie erlebt als Menschen, die offen sind für Gott. Wir haben auf eine zeitgemäße Art und in einer den Jugendlichen verständlichen Sprache versucht, die Frohe Botschaft zu verkündigen und über Gott zu sprechen, was uns, meiner Ansicht nach, auch gelungen ist. Unser Gast, Schw. Tereza Zukić, ist das beste Beispiel dafür, wie man heute unaufdringlich, spontan, natürlich und in der Sprache der heutigen Jugend über Gott, den Menschen und seine Probleme sprechen kann.

Sie hat gezeigt, wie man frei und offen über Glaubens- und Gotteserfahrungen sowie über Begegnungen mit anderen und andersartigen Menschen sprechen kann und wie alles das ein Weg des gelebten Glaubens an den lebendigen Gott sein kann.

Aus eigener Erfahrung in der Arbeit mit Jugendlichen weiß ich, dass es am einfachsten ist, mit geschlossenen Gruppen, mit Gleichgesinnten, mit denen, die uns nicht mit unnötigen Fragen beunruhigen, die sich mit dem Minimalen begnügen und denjenigen, die uns nicht vor neue Herausforderungen stellen, zu arbeiten. Ist das der Weg zum jungen Menschen hin? Wir müssen uns der heutigen Welt, den heutigen Menschen, besonders den jungen Menschen, öffnen und sie so annehmen, wie sie sind.

Als Seelsorger ist es erforderlich, den Jugendlichen, und zwar allen, gegenüber offen zu sein. Sowohl gegenüber denjenigen, die in unsere Gebetsgruppen und zu den Sonntagsgottesdiensten kommen, als auch gegenüber denjenigen, die nur zu unseren Festen kommen, um Musik zu hören oder sich mit anderen Jugendlichen zu treffen. Es ist wichtig, sich denjenigen zu nähern, die nicht zu uns kommen. Wir müssen versuchen, sie und ihre Welt zu verstehen, sie freudig aufzunehmen und nicht zu fragen, wo sie am Sonntag waren. Diesen Jugendlichen müssen wir den Glauben anbieten, aber mit Freude und Überzeugung, ohne Suche nach sofortigem Erfolg.

Schwester Tereza Zukić schreibt in ihrem Buch „Das Skateboard Gottes“:

„....ich wollte den Glauben und die Kirche genau denen näherbringen, die damit nichts zu tun haben möchten“.

Gott können wir im Herzen eines jeden Menschen finden und sein Antlitz spiegelt sich im Gesicht eines jeden Menschen wider.

Offen gegenüber dem jungen Menschen sein, das bedeutet: ihn anzunehmen, ihn zu verstehen, mit ihm zu gehen, gemeinsam zu suchen.

Unsere offene Arbeit mit Jugendlichen und für Jugendliche kann uns zu neuen Menschen führen, zu neuen Erkenntnissen und auf neue Wege zu Gott.

Diese meine Gedanken über unsere offene Arbeit mit und für die Jugendlichen möchte ich mit den Worten von Schwester Tereza abschließen: „Ich werde mich dafür einsetzen, dass unsere Kirche lebendiger wird und die Zeichen der Zeit erkennt. Sie muss einen viel tieferen Dialog mit den Menschen eingehen“.

In diesem Sinne grüße ich Sie, liebe Leserinnen und Leser, und wünsche Ihnen alles Gute. Bis zur nächsten Ausgabe der *Lebendigen Gemeinde*!

Ihr
P. Josip Klarić, Delegat

VOM 13. MAI BIS PFINGSTSONNTAG, 3. JUNI 2001

Renovabis-Pfingstaktion

„Wer ein solches Kind um meinnetwillen aufnimmt, der nimmt mich auf“, sagt Jesus zu seinen Jüngern (Mk 9,37) und meint damit auch uns. Denn Kinder sind Chancen für die Familie, für die Pfarrgemeinde, die Kommunen und unser ganzes Gemeinwesen. Kinder sind Chancen für unsere ganze Welt, weil keine Generation ruhig leben kann, wenn sie nicht ihre eigene Zukunft in der Zukunft ihrer Kinder begreift.

Renovabis, die Solidaritätsaktion der deutschen Katholiken mit den Menschen in Mittel- und Osteuropa, lenkt 2001 den Blick auf die Kinder in Osteuropa. Dort leiden Kinder unter Ausgrenzung, Gewalt, Hunger, Krankheit und Behinderung und sind in Gefahr, ihre und auch unsere Zukunft nicht zu erleben. Deswegen ruft Renovabis an Pfingsten 2001 dazu

auf, den Kindern in Europas Osten zu helfen.

„Auf der Straße der Zukunft – Hilfe für Kinder in Osteuropa“ – unter diesem Leitgedanken steht die Renovabis-Pfingstaktion in diesem Jahr. Diese Aktion wird bundesweit für alle deutschen Bistümer am 13. Mai in Nürnberg eröffnet. Erzbischof Dr. Karl Braun, Bischof Dr. Walter Mixa und Renovabis haben dazu den Prager Erzbischof und Präsidenten des Rates der Europäischen Bischofskonferenzen Miloslav Kardinal Vlk eingeladen. Der Eröffnungsgottesdienst wird in der Nürnberger Frauenkirche gefeiert. Außerdem finden in den (Erz)Diözesen Bamberg, Eichstätt, Osnabrück und München-Freising Informations-Veranstaltungen statt.

Am Pfingstsonntag, dem 11. Juni, wird in allen Pfarrgemeinden Deutschlands die Renovabis-Pfingstkollekte gehalten.

Renovabis

Kardinal-Döpfner-Haus
Domberg 27
85354 Freising

Rückfragen?
Öffentlichkeitsarbeit:

Telefon: 0 81 61 / 53 09-44
E-Mail: Renovabis@t-online.de
www.renovabis.de

Sonett über die Reinheit

*Alles, was ich von der Welt berührte,
hat im Herzen einen Dom erbaut.
Von der Muschel, Rose und dem Kind verspürte
ich die Lebenslinien meiner Hände Haut.
Doch mein goldener Frauenleib versagte
mir die Frucht, um auszutragen sich
über diese Erde, gleichwohl wagte
sich die Menschheit ihren Traum zu mehrten ohne mich.
Frohe Bienen könnten mich erkennen,
Körpers Stille, seinen langen, stummen Tag,
die Verwandtschaft mit dem vollen Honigschrein.
Wenn zum Flug nach Osten sich die Schwärme trennen,
wird zur Heimat mir der Honigschrein im Hag.
Blumen können Ahnen, Kinder Brüder sein.*

Vesna Parun (1922), Übers.: Brigitte Struzyk

Die Allee

Eine Pilgerfahrt in die kleinste Stadt der Welt

Kennen Sie die kleinste Stadt der Welt? Die Kroaten behaupten, es sei Hum in Istrien mit nur 16 Einwohnern, aber Stadtrechten seit der ersten Nennung der Stadt im Jahre 1102. Damals hieß Hum noch Cholm. Die Italiener schreiben Colmo, kroatisch wurde daraus Hum. Auch in Maria Kulm oder Kulmbach steckt der gleiche Name, der Berg bedeutet und sich auch im lateinischen Wort culmen findet.

Hum ist seit 1977 bei Kunstbessenen und an slawischer Geschichte Interessierten bekannt durch die „Allee der Glagoliten“, eine sieben Kilometer lange Reihe von Denkmälern, die sich – entlang der Straße von Roč nach Hum erstreckt. Es ist ein Weg, der zur Medita-

HUM – die kleinste Stadt der Welt

tion anregt und uns zu den Wurzeln Europas führt, und zwar eines Europas, das der slawische Papst als Vision hat und für das er uns seit Beginn seines Pontifikates zur Mitarbeit aufruft.

Wer sind diese Glagoliten? Die glagolitische Schrift war die erste Schrift, welche die Slawenapostel Cyrill und Method benutzten, als sie vom Kaiser in Konstantinopel ins Großmährische Reich gesandt wurden. Erst später entstand aus dem Griechischen die kyrillische Schrift, die nach Kyrill benannt ist. Während die Slawen des byzantinischen Ritus, die sich durch das Schisma des Jahres 1054 von Rom lösten, bis heute die kyrillische Schrift in Russland, der Ukraine, Weißrussland, Serbien, Mazedonien und Bul-

der Glagoliten

adt der Welt

von Rudolf Grulich

garien gebrauchen, hat sich die alte glagolitische Schrift bis zum Zweiten Vatikanischen Konzil in einigen Teilen Kroatiens erhalten. Auch im Mittelalter, als sich die lateinische Sprache im katholischen Gottesdienst fast ausnahmslos durchsetzte, behielten diese Gebiete im römischen Gottesdienst ihre altkroatische Sprache und wurden die Messbücher bis 1909 in der glagolitischen Schrift gedruckt. Die Priester, die diese glagolitischen liturgischen Bücher gebrauchten und die Messe in altkroatischer Sprache feierten, nannte man Glagoliten oder Glagoljaschen. Durch Mähren, der Wiege des altkirchenslawischen Schrifttums, sind diese Glagoliten auch mit Böhmen und Mähren verbunden, noch mehr aber

errichtet. Sie umfaßt elf Denkmäler und beginnt mit einer fast zwei Meter hohen Säule in Form eines glagolitischen S als Abkürzung für „Slowo“, d. h. „das Wort“, griechisch „Logos“, was im Johannesevangelium Jesus Christus bezeichnet. Schreitet man weiter, so findet man auf einer Wiese beim Dorf Forčići die große steinerne, runde Gedenktafel auf drei steinernen Beinen, die Tafel und Tisch darstellt und deren Symbolik durch zwei Zypressen noch verstärkt wird. „Stol Ćirila i Metoda“ ist am Tischrand in glagolitischer, kyrillischer und lateinischer Schrift eingemeißelt: die Tafel

Kyrril und Methods. Es folgt die Kathedra des hl. Klemens von Ohrid, eine steinerne Lehrkanzel, umgeben von acht steinernen Stühlen, welche an die erste slawische Universität in Ohrid erinnern. Als im Jahre 885 der hl. Method als Bischof gestorben war, wurden seine Schüler als Priester und Diakone aus Mähren vertrieben und gingen ins mazedonische Ohrid, wo der hl. Klemens die altkirchenslawische Kultur weiterführte, die dann weiter ausstrahlte bis nach Kiew und Moskau. Eine weitere Station der Allee nennt sich

1917 schrieb der Friedenspapst Benedikt XV.: „Die Kirche ist nicht griechisch, lateinisch oder slawisch. Sie ist katholisch, d. h. allumfassend, allgemein.“ Das gilt auch für ein echtes Europa ohne enge konfessionelle Grenzen, aber auch ohne falsche Einengungen auf Mittel- und Westeuropa. Leopold von Ranke glaubte noch, Europa sei „Antike, Christentum und Germanentum“. Theodor Heuß schrieb einmal, Europa sei auf drei Hügeln erbaut: auf Golgotha, dem Areopag und auf dem Kapitol. Das eigentliche Europa aber ist größer, zu ihm gehören auch die Slawen, deren Apostel Kyrril und Method Papst Johannes Paul II. schon 1980 zu Konpatronen Europas erklärte.

auch durch das Kloster Emaus in Prag. Hier errichtete Kaiser Karl IV. ein Kloster für slawische Benediktiner, die er aus Dalmatien rief. So blieb auch die Kyrrillo-methodianische Tradition in Mitteleuropa erhalten, wo in Sazava bei Prag noch im 11. Jahrhundert die Liturgie slawisch gefeiert worden war.

Die Allee der Glagoliten beginnt in Roc und wurde zwischen 1977 und 1985

Lapidarium: Am kleinen Dorfplatz des Dorfes Bernobići sind an der Kirchenwand die ältesten glagolistischen Gedenktafeln in Kopien zu sehen, darunter die berühmte Tafel von Baška auf der Insel Krk, die Tafel von Valun und weitere Inschriften. Andere Denkmäler erinnern an den Bischof Gregor von Nin, an das kroatische Lucidarium, in dem der Berg Velebit mit dem Olymp vergli-

Die alte Burg von Hum

chen wird, und an das erste kroatische Missale des Diakons Georg vom Jahre 1483. Eine große Wand ist den kroatischen Protestanten und Häretikern gewidmet, unter denen der große Mitarbeiter Luthers Mathias Flaccius Illyricus auch in Deutschland bekannt ist. Er hieß eigentlich Vlašić und erhielt den Beinamen Illyricus nach seiner Heimat. Während der Reformation erschienen in Deutschland die ersten kroatischen Bibeldrucke.

Ein Denkmal für Freiheit und Widerstand führt den ewigen Kampf gegen Sklaverei und Unterdrückung und die unstillbare Sehnsucht nach Freiheit und Gerechtigkeit vor Augen. Mit dem Tor von Hum endet die Allee.

1917 schrieb der Friedenspapst Benedikt XV.: „Die Kirche ist nicht griechisch, lateinisch oder slawisch. Sie ist katholisch, d. h. allumfassend, allgemein.“ Das gilt auch für ein echtes Europa ohne enge konfessionelle Grenzen, aber auch ohne falsche Einengungen auf Mittel- und Westeuropa. Leopold von Ranke glaubte noch, Europa sei „Antike, Christentum und Germanentum“. Theodor Heuß schrieb einmal, Europa sei auf drei Hügeln erbaut: auf Golgotha, dem Areopag und auf dem Kapitol. Das eigentliche Europa aber ist größer, zu ihm gehören auch die Slawen, deren Apostel Kyrril und Method Papst Johannes Paul II. schon 1980 zu Konpatronen Europas erklärte.

Etwas von diesem größeren Europa spürt man in Hum. Am Allerheiligenfest kommen Jahr für Jahr hunderte von ausgewanderten Einwohnern aus aller Welt, um ihre Toten und ihrer Heimat zu gedenken. ■

Glückwünsche

„Gott, was ist glücklich: eine Gießsuppe, eine Schlafstelle, keine körperlichen Schmerzen – das ist schon viel!“

Glückwünsche sprechen wir uns gegenseitig zu den verschiedensten Anlässen aus: zu Geburtstagen, Namenstagen, zur Taufe, Kommunion, Firmung, Hochzeit, zu Feiertagen, zum Jahresbeginn und zu zahlreichen anderen Ereignissen und Feierlichkeiten. Glück ist daher etwas, das jeder Mensch ersehnt und das man nicht oft genug wünschen kann. Oder wie Aristoteles es sagen würde: „Alle Menschen streben nach Glück“.

Die Sehnsucht nach dem Glück und eine ausgeprägte Anspruchshaltung an das Glück sind unser historisches Erbe aus der gesellschaftlichen Entwicklung zur Moderne. „Wir haben ein Recht auf Glück“ und „Glück ist machbar“ – diese Glaubenssätze wurden zu festen Bestandteilen der westlichen Weltanschauung. Dabei konzentriert sich der Glücksbegriff zunächst auf das materielle Glück und den Lebenserfolg, mit allgemeiner Verbreitung des Wohlstands kreist er zunehmend auf das Ideal der Selbstentfaltung. Als wichtige Gradmesser für den Glückserfolg werden dabei der soziale Aufstieg und das Einkommen betrachtet. Glück wäre, nach dieser Lesart, der äußerlich sichtbare Lebenserfolg – und die persönliche Zufriedenheit damit. Lässt sich aber Glück an äußeren Kriterien messen? Es gibt Menschen, die sehr erfolgreich und dennoch nicht glücklich und zufrieden sind, dagegen gibt es Menschen, die weniger erfolgreich sind, sich mit dem Nötigsten begnügen und einen weniger illustren Beruf ausüben und sich dennoch als zufrieden bezeichnen und allem Anschein nach sehr glücklich leben. Es ist genau das, was der Volksmund meint, wenn er sagt: „Geld allein macht nicht glücklich“.

Die einfache Gleichsetzung von Glück und äußerem Lebenserfolg, die unsere Gesellschaft so gerne vornimmt und die wir durch die Werbung in den Medien so gerne präsentiert bekommen, stimmt so nicht. Eigentlich wissen wir das alle, und trotzdem streben die meisten nach Geld und Sozialstatus, weil sie sich davon ein glückliches Leben erhoffen.

Wir wissen es intuitiv, wenn ein Mensch glücklich ist. Wenn man glück-

lich ist, wirkt man lebendiger, man bewegt sich anders, leichter, lockerer, man blickt wach, mit offenen Augen in die Welt und strahlt Lebensfreude aus.

So leicht es jedoch ist, Glück zu erkennen, so schwer ist es wiederum, diesen Begriff zu definieren. Schon in der Antike unterschied ein gewisser Marcus Varro 288 verschiedene Antworten auf die Frage „Was ist Glück?“

Was ist Glück?

Glück kann von jedem Menschen anders definiert werden. Es ist aber auch abhängig von der entsprechenden Lebenssituation: Menschen, die in den Hungerzonen der Erde leben, werden finden, dass Glück darin besteht, jeden Tag etwas zu trinken und zu essen zu

Vielleicht können wir mit unserer Lebenseinstellung dem Glück ein wenig nachhelfen, indem wir z.B. versuchen, das zu schätzen, was wir haben, und uns nicht immer mit anderen vergleichen, denen es scheinbar besser geht als uns.

haben; Menschen, die im Krieg oder Bürgerkrieg leben, werden vom Glück des Friedens träumen, vom Glück, keine Angst vor Gewalt mehr haben zu müssen. Glück kann schon darin liegen, dass negative, das Leben beeinträchtigende Faktoren wegfallen, oder wie Theodor Fontane es formulierte: „Gott, was ist glücklich: eine Gießsuppe, eine Schlafstelle, keine körperlichen Schmerzen – das ist schon viel!“

Obwohl das Glück, das wir meinen, nicht käuflich ist, lassen wir uns in unserer konsumorientierten Überfluggesellschaft einreden, dass Konsum der schnellste und sicherste Weg zum Glück sei. Da das eigentliche Glück in unserem Leben auf sich warten lässt, trösten wir uns eben einstweilen mit dem Glückersatz – ohne uns klarzumachen, dass eben dies uns auf lange Sicht unfähiger macht, andere, nachhaltigere Facetten des Glücks wahrzunehmen.

Eine der schönsten Formen des Glücks: Das Glück zu zweit.

Wahrscheinlich ist das Glück noch nie so verzweifelt gesucht worden wie heute von den Menschen in der westlichen Welt, denen es, nach ihrem objektiven Lebensstandard beurteilt, weitaus besser geht als ihren Vorfahren oder ihren Zeitgenossen in ärmeren Regionen der Erde.

Unsere Fixierung auf das „Glück“, was auch immer wir darunter verstehen, kommt sicher dadurch zustande, dass ein über unsere persönliche Existenz hinausgehender, ein transzendierender Lebenssinn weithin verloren gegangen ist. Menschen, die an ein Paradies jenseits des Todes glauben, können vielleicht besser damit fertig werden, dass das Leben ein Jammertal ist. Für diejenigen, die davon ausgehen, dass ihr Leben mit dem Tod unwiderruflich vorbei ist, muss alles, was es lebenswert macht, bald, am liebsten jetzt sofort stattfinden. Es ist der Verlust der Transzendenz, der uns zur Jagd nach dem schnellen, oberflächlichen Glück treibt.

Ist die vehemente Suche nach dem Glück schon als solche ein Irrweg? Liegt der Fehler unserer Kultur darin, sich auf äußerliche Formen des Glücks kapriziert zu haben? Kann man Glück überhaupt willkürlich herbeiführen?

Vielleicht können wir mit unserer Lebenseinstellung dem Glück ein wenig nachhelfen, indem wir z.B. versuchen, das zu schätzen, was wir haben, und uns nicht immer mit anderen vergleichen, denen es scheinbar besser geht als uns. Wir können lernen, ganz im Augenblick und bei dem zu sein, was wir gerade tun. Es könnte aber auch sein, dass Glück und Glücklichkeit etwas ist, das wir nicht ohne weiteres willkürlich selbst herstellen können, sondern etwas, das uns wie ein Geschenk zufällt, als eine Zugabe, wenn wir uns um anderes bemühen, um Menschen, um Dinge, um eine „richtige“, sinnvolle Lebensführung. Was auch immer Sie unter dem Begriff Glück verstehen oder was immer es Ihnen persönlich, verehrte(r) Leser(in), bedeutet, ich wünsche Ihnen im Wonnemonat Mai reichlich davon.

Antonia Tomljanović-Brkić

● **Gustavsborg** – U Gustavsborgu, između Mainza i Rüsselsheim, u „Bürgerhausu“, proslavila je 23.4.2001. godine Iva Lukač devedeseti rođendan, u društvu rodbine i prijatelja.

Iva je rođena 23.4.1911. godine u Tijarici, od oca Jure i majke Anđe rođ. Sučić. 1936. godine udala se za Božu Lukača iz Liskovače. U braku je rodila osmero djece, od kojih su živi: Vranka, Anda, Jure, Jakov i Nediljko. Doživjela je rođenje dvanaest unuka i jedanaest prounuka. Zadnjih šest godina živi u Njemačkoj kod sinova.

Težak je bio životni put Ive i Bože. On je preživio Križni put. A po povratku u Liskovaču bavio se sitnom trgovinom, sve do odlaska u Njemačku. Tu je zas-

lužio mirovinu. Umro je i pokopan u Liskovači, 12.2.1993.

Cijelo vrijeme, osim odmora i blagovanja, Iva moli krunice. I kad joj po noći ispane krunica iz ruke, a ne može je napipati, uzima Iva drugu krunicu s noćnog ormarića i nastavlja moliti. A na moje pitanje, za koga moli, odgovorila je: „Za moju dudu, i za moje pokojne“.

Iva je za rođendan dobila puno lijepih darova. A na pitanje jednog susetnika, hoćemo li te Ive pokopati u tom

Iva Lukač proslavila je 90. rođendan u krugu obitelji

novom sakou, odgovorila je: „Kao da ga ja neću poderati?!“.

I mi joj to sa svoje strane želimo. Bit ćemo radosni, ako se ponovo nađemo zajedno, za Ivin stoti rođendan.

Fra Berislav Nikić

● **Freising** – Drevni biskupijski grad Freising u utorak 1. svibnja bio je grad hrvatske mladosti, grad pun života i radosti. Tog dana svi putovi iz hrvatskih kat. misija bavarske regije (iz Münchena, Nürnberga, Augsburga, Rosenheim, Kemptena, Ingolstadta, Bamberg, Traunreuta, Regensburga) slijevali su se u Freising, gdje se u organizaciji mjesne Misije održavao susret ministranata. Sa svojim voditeljem, a često i u pratnji roditelja, tog prekrasnog sunčanog dana u Freising je došlo nešto oko 290 djece i mladih.

Susret je započeo svetom misom u velebnj katedrali sv. Marije i sv. Korbini-ana, prvog biskupa grada Freisinga. Sve nazočne ministrante i njihove voditelje pozdravila je i zaželjela dobrodošlicu predstavnicima mladih domaćina Štefica Jelica. Euharistijsko slavlje, kojem je koncelebriralo 10 svećenika, predvodio je don Rudolf Belko iz Nürnberga, kratku i nadahnutu propovijed upućenu posebno ministrantima održao je dakon Mate Kutleša a zbor Misije Freising i program

u katedrali vodio je domaći župnik fra Josip Božić. Mladi su Boga slavili pjevanjem, čitanjem Božje riječi, molitvama i prinosom darova a svi su u činu obnove ministrantske službe još jednom potvrdili svoju vjernost i odanost u službi Bogu, svojoj zajednici, Crkvi i domovini.

Svetoj misi prisustvovali su i našivjerni prijatelji, predstavnici grada Freisinga, članovi gradskog vijeća gđa. Ortmaier, gđa. Kömpel, g. Jelinek i g. Kömpel koji su nam prenijeli pozdrave gradonačelnika i gradskog poglavarstva. Župnik domaćin fra Josip sve prisutne je upoznao spoviješćukatedrale i grada Freisinga a nakon toga šetnjom kroz grad svi su osobno mogli upoznati znamenitosti ovog mjesta. Nakon duhovne okrepe i kulturnog obogaćenja u centru mladih grada Freisinga slijedila je tjelesna okrepa koju su pripremili vrijedni domaćini koji su tog dana ministrantima i svim gostima stajali na usluzi.

A onda su slijedila sportska natjecanja u nogometu, graničaru (između dvije vatre), trčanju i štafeti. Trud se isplatio,

vrhunski rezultati nisu izostali, znanje i umijeće natjecatelja u svim sportskim disciplinama zadivili su publiku, mamili aplauze. A povrhu svega sve se odvijalo prijateljski, sportski i korektno. Svaka misija je osvojila poneku medalju a na kraju se može reći da su pobjednici bili svi koji su se tog dana našli u Freisingu. Pri tom nam je na pomoći sigurno bio i sveti Josip (Radnik) čiji smo blagdan tog dana slavili i kome smo se ovom prigodom posebno molili. Oko 18 sati razišli smo se svojim domovima sa željom da se uskoro opet sastanemo. ■

● **Jajce** – Kamen temeljac za novu župnu crkvu Marijina uznesenja u Jajcu postavio je 16. travnja dr. Franjo Komarica, biskup banjolučki. Jajački fratri su u tom povodu tiskali promidžbeni letak pod geslom „Idi i popravi moju kuću koja se ruši...“ (Isus Krist sv. Franji). Sve je spremno za gradnju nove crkve (staru su u ratu minirali i do temelja razorili četnici), projekti su gotovi, dozvole dobivene, ali su materijalna sredstva nedostadna. Stoga se jajački svećenici obraćaju svim ljudima dobre volje, kojima je ova gradnja na srcu, i objavljuju devizne brojeve bankovnog računa na koji se može uplatiti prilog za gradnju ove crkve: Commerzbank AG Frankfurt, SWIFT CODE: COBA DE FF, 400 8769325 00 ili Aurobanka dd Mostar, SWIFT CODE: Auro BA 22, 514 5000 341. Za sve informacije i sugestije može se obratiti na: Fra Ilija Stipić, Samostan Jajce, Fra Antuna Kneževića 6, 70101 Jajce, BiH, tel. 0038730658121 ili pisati na e-mail: frasmostan.jajce@tel.net.ba ili sve o gradnji crkve i povijesti Jajca vidjeti na internetu: www.crkvajajce.org ■

Prizor sa susreta mladih u Offenbachu

Neproživljeni životi

Treba se pokrenuti, naći negdje drugdje,
prekinuti s ispraznim životom i potražiti smisao...

Korakom obavijenim svilom sjećanja polako se uspinjem jednim starim stepeništem staroga grada, na kojem su se odigrale sve životne priče osoba iz Dodererova romana „Strudelhofstiege“, u kojem vlada posebna melankolija, čežnja za prošlošću koja se nikad neće vratiti, lakoća i radost pokraj tame i zla, uz tihe zvukove valcera i vedrina koja to nije bila. Po sivom i zastrtom nebu lete rastrgani oblaci; jutarnja pjesma vjetra donosi životne priče koje se miješaju sa slikama iz romana „Posljednje putovanje u Beč“ Irene Vrkljan, u kojem se ovim istim stepeništem inspektor Leo Winter uspeo do posljednjeg vela tajne jedne obitelji hrvatskoga, plemićkog podrijetla, koja se u Beč doselila iz Travnika još za Austro-Ugarske Monarhije.

Da struja vremena iz mnogih knjiga nezaustavljivo teče u život i obrnuto natrag u pisanje, osjećao je i Leo tražeći ubojicu tajanstvene žene u crnini, koja je preumorna od otkrivanja obiteljskih mračnih tajni, nakon pokopa stare tetke, sjela na klupu u malom bečkom parku u staroj Burggasse, te jedući otrovani bombon umrla s izrazom čuđenja osjetivši tek kratkotrajnu slatkoću.

Pritajene snage života

Najdublje čuvane obiteljske tajne, skrivene kroz duge godine i pred svim ljudima, pohranjene u starim dobro zatvorenim kovčezima ili tajnovitim škrišnjama, ne bi smio odgonetnuti nitko nezaštićen jer neizbježno strada. Slažući slike tragova, inspektor 7. bečkog okruga ulazi u koloplet života ispod površine nepoznatih neproživljenih života triju žena, „a u neproživljenom životu pritačeno spavaju neslućene snage, razaralačke snage, i ako se jednom probude, tad je to vrlo opasno po okolinu.“

Pronašavši kod ubijene Marije Lenz Dodererov roman, u kojem je pozornica života staro stepenište, pronalazi i sliku plavokose djevojčice iz 1948. koja ga vodi do Marijine sestrice i možda polusestre Helene Werner, ali i do središta njegova života.

Tako i čitatelj biva uvučen u poziciju dvostrukosti koja bi htjela odgovoriti i na pitanja o sudbini mnogih emigranata, svih onih koji žive između: između dvije

zemlje, dva jezika, dva podneblja; između jučer i danas; te u specifičnost vizure ženskog senzibiliteta od kriminalističkog žanra „Posljednjeg putovanja u Beč“ (2000.), koji je izvorno pisan na njemačkom, do ostalih djela Irene Vrkljan (živi u Zagrebu i u Berlinu); prije svega do nadrealistički obojene slikovitosti ispovjedne proze zasnovane na autobiografskoj memoarsko-dnevničkoj građi „Svila, škare“ (1984.), pa i do „Berlinskog rukopisa“ (1988.) te ratnih zapisa 1991.–1993. „Pred crvenim zidom“ (1994.); u kojima je afirmirana i estetika banalnosti svakodnevnih događanja autobiografskog diskursa u koji prodiru elementi esejistike te sjajne psi-

Cijeli život toliko čeznemo za ljubavlju, a najčešće ju ne shvaćamo i ne umijemo prepoznati u očima onih koje možda svakodnevno susrećemo; a ne shvaćamo ni svijet, „dok mimo nas poput bujice protječe tuđa nesreća kao neka bezimena rijeka, mi zatravljeno stojimo samo pred onim što nas se osobno tiče, dira nas samo pojedinačno, samo ono što ima lice i ime.“

hoanalitičke opservacije. I tako otkrivajući stilski divergentne fragmente izgubljena djetinjstva u Travniku, Mostaru i Čapljini, životnih traženja u Zagrebu, te odlaska u Berlin; dok (uvučeni čitatelj) umornom olovkom pokušava prepisati citate u kojima prepoznaje odslik vlastite biografije, oslobada se od straha pred privatnošću te se u dubini javlja potreba za ispisivanjem vlastitih crtica.

Možda je svemu krivo djetinjstvo, nataloženo sjećanje kojeg se ne možemo riješiti, jer „djetinjstvo je kanta s vodom koju su prevrnuli na tvoju glavu i tako voda neprekidno curi po tebi“. Unatoč strahu od lošeg početka, treba se pokrenuti i naći se negdje drugdje; kao što škare rata mogu prerezati svilu sjećanja, tako se u bilo kojem trenutku može ostaviti isprazni način života i krenuti u potragu za smislom, u potragu za sobom. U toj potrazi za svojom zemljom treba

proći kroz neku tuđu i usuditi se zastati u bezprostornom Između – i spajati udaljenosti.

Život je negdje drugdje

Vratimo se na stepenište s početka priče na kojem Leo; upoznajući osamljene živote čudnih, aseptičnih žena koje su živeći bez ljubavi zatvorile se svaka u svoj prostor: tetka Klara se okružila prošlošću u Beču, Marija knjigama i osamljenošću u Berlinu, a Helena grobnom hladnoćom i prazninom bez sjećanja; shvaća da rijeka života prolazi pored nas, a da smo naučili samo pričati o životu, ali ne i živjeti ga te on uvijek ostaje „negdje drugdje; a biti negdje drugdje počinje ovdje, mi sami smo naše nepoznato.“

Cijeli život toliko čeznemo za ljubavlju, a najčešće ju ne shvaćamo i ne umijemo prepoznati u očima onih koje možda svakodnevno susrećemo; a ne shvaćamo ni svijet, „dok mimo nas poput bujice protječe tuđa nesreća kao ne-

ka bezimena rijeka, mi zatravljeno stojimo samo pred onim što nas se osobno tiče, dira nas samo pojedinačno, samo ono što ima lice i ime.“

Zastanimo samo još jedanput „pred tom kulisom drugih, nestalih bića iz jedne knjige“. Ako se bolje zagledamo u začarani vrtlog kristalnih zvjezdica, možda ćemo na stepenicama vidjeti

„dvije djevojčice u bijelim haljinicama, s vrpcama u kosi, djevojčice pred kojima još leži cijela budućnost“. Svjetlo sjećanja vodi nas kroz nesreću i razočaranje koje ih je sustiglo. Što je od dviju djevojčica nastalo? Postale su, kao i njihove majke, samo osamljene žene. „I za njih se sve zbilo prekasno – istina i susret i moguća naklonost.“

Leo spoznaje da treba napustiti pozornicu istrage ubojstava možda zauvijek i otići kući – voljenom biću; jer život bez ljubavi kao da i nije življen. Dok snježni veo prekriva stepenište „sablano poput zaborava“, labirint biografije dobiva čitljive, iako tanatografske oblike. Kroz kontrapunktno slaganje obična i neobična, čulna i apstraktna, stvara se jedan drugi svijet u kojem još uvijek imamo vremena za odluku jer se voda djetinjstva još slijeva niz nas.

Dolores Grmača

NOVA IZDANJA

Warum ich euch belogen habe

Julijana Matanović: „Warum ich euch belogen habe“, Frankfurter Verlagsanstalt, Frankfurt am Main, 2000. Übersetzung: Barbara Antkowiak

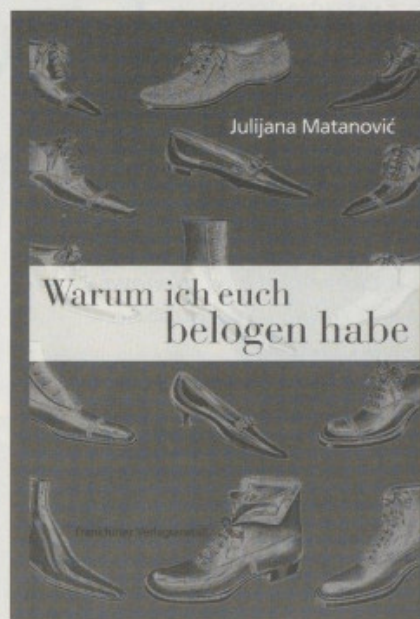
Na njemačkom se u rujnu prošle godine, u sjajnom prijevodu Barbare Antkowiak, pojavio roman, „Warum ich euch belogen habe“ Julijane Matanović. Autorica ima 41 godinu, asistentica je na Katedri za noviju hrvatsku književnost, Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Na istom je fakultetu magistrirala s temom iz područja starije hrvatske književnosti a središte njena zanimanja su povijest književnosti, književna kritika i teorija književnosti. S takvom tematikom – čita se u njevoj biografiji – objavljeno joj je više od stotinu tekstova i nekoliko knjiga. „Zašto sam vam lagala“ odnosno „Warum ich euch belogen habe“ njen je beletristički prozni prvijenac, u Hrvatskoj inače objavljen 1997. A na njemačko govorno područje stigao je zaslugom Literarne agencije Dagmar Schruf iz Bonna koja posređuje, pored ostalih, između hrvatskih autora i njemačkih nakladnika. Djelo je pisano u prvom licu jednine, u njemu je osobno iskustvo, ali ono ipak ne spada u klasičnu autobiografiju.

Sadržaj se, ukratko, može prepričati ovako: Julijana je rođena u Bosni, u Gradačcu. Majka je ostavila sve troje djece i muža i otišla u Njemačku. Otac je radio u Sarajevu u prodavaonici obuće. Očeva sestra ubrzo odvođa trogodišnju Julijanu od bake, iz Gradačca u Slavoniju, u Đurđenovac. Tako Julijana odrasta uz tetku i tetka koji nisu imali djece. Dok tetku doživljava kao strogu i hladnu, prema tetku osjeća puno više bliskosti i na koncu njegova života naziva ga ocem. Tek na kraju priče, kad već biva zrela, Julijana shvaća mnoge postupke svoje tetke za koje, kao djevojčica, nije nalazila ni najmanje razumijevanja. No, osim zapletenih rodbinskih odnosa, u prozi Julijane Matanović riječ je i o razdoblju od kasnih šezdesetih pa do početka devedesetih, kako u Hrvatskoj, tako i u Bosni. Naoko nevažne podrobnosti mjestimično gotovo prerastaju u simboliku. Takav je ulomak o *leakrilnom miljeu* – kojeg je Julijana kao osmoškolka izvezla crvenim karanfilima i koji je bio na izložbi u mjesnoj zajednici.

U knjizi se rubno dotiče i iseljavanje. U sadržaj pristizhe haljina iz Kanade, česti paketi iz Italije... Iz autoričina rodbinskog ili prijateljskog kruga puno je onih koji su otišli ili odlaze ili žele otići nekamo izvan zemlje: u Italiju, Njemačku, Australiju, Ameriku. Dotiče se i slobode, uzgred se spominje i lepglavski zatvor (str. 76, hrvatsko izdanje) u kojem je njen tetak bio od 1946. do 1951., spominju se i njegovi skriveni brojevi 1971. zabranjenog „Hrvatskog tjednika“ ili pak detalji poput ovog:

„Moja je teta bila uvjerena da režim otvara službena pisma, a takvim je shvaćala sva ona koja su stizala na adresu firme, pa je stoga radije, najčešće kad bi brata morala obavijestiti o nekoj novoj neprihvatljivoj nepodopštini njegove kćeri, o čijem je odgovoru ona savjesno brinula, obavijest o tomu slala na očevu podstanarsku adresu.“ (str. 132. hrvatsko izdanje).

Niz je takvih kamenčića u životnome mozaiku, kojima Julijana Matanović usputno oslikava i odnos prema tada vladajućem režimu i ideologiji. Primjerice, njena tetka, koja je u mladosti morala na takozvane dobrovoljne radne akcije, nije, silnoj žedi unatoč, htjela piti vodu iz istih boca iz kojih su pile bivše partizanke. Dotiče se i teme muško-ženskog suodnosa, emotivnih stanja poput ljubomore, inata, ljubavi i čežnje za ljubavlju. No autorica gotovo nikad izravno ne

izriče svoj stav, već jednostavno zapisuje, pa se o svemu saznaje posredno preko situacija i likova koji se kratko pojavljuju i nestaju, uz izuzetak tetke koja djeluje kao vezni element čitave priče.

Kod hrvatskih je kritičara ovaj roman Julijane Matanović naišao na vrlo pozitivne odjeke. Zvonko Maković je autoričinu tehniku pripovijedanja nazvao *poetikom pletenja*. Inače, u romanu nema nikakve uzbudljive radnje i zapleta, dramskih naboja i dramatičnih obrata. To je priča o životu, onakvom kakav je bio ili kakav se priželjkivao, uz asocijativno, a ne vremensko redanje događaja. Njene su asocijacije kao rukavci kojima namjerno zavesla, pa se opet vrati na rijeku. U takvom postupku autorica često poseže za složenim rečenicama čija duljina u hrvatskom izdanju ponekad opterećuje, no djelo je na njemački sjajno prevela Barbara Antkowiak iz Berlina, tako da je vrlo „pitko i čitko“.

Marijana Koritnik

Kad je molitva uslišana?

Neka je molitva uslišana uvijek kada su oni koji mole u Bogu našli čvrst temelj i sigurno utočište. Kada jedan bolesnik moli za ozdravljenje, tada on u svome ozdravljenju vidi osnovnu pretpostavku za sretan i ispunjen život. Za tim ide njegova molitva. Kad on pak u povjerenju u nepojmljivoga Boga, usprkos svojoj bolesti, pronalazi put prema unu-

tarnjoj opuštenosti, tada je postigao ono što je zapravo molio; njegova je molitva uslišana. Kad god izostane predmetno ispunjenje jedne molitve, tada čovjekovo pitanje Bogu postaje pitanjem vjere, koje Bog vraća čovjeku: Vjeruješ li ti zaista u to da ja imam širi kut gledanja, širi obzor i veću perspektivu?

Josef Imbach

Ebo mama

*Tebi što dragom voljom svojom najvrjednije:
život si mi dala
i majkom mojom htjela biti;
što svijetu ljude si podarila
a nikakve plaće od plodova
svojih ruku što ogrubješe
ubrala nisi,
ne smijem reći hvala.*

*Ti si me nosila, dojila i prala,
u kosu mašnice vezala i pjevala
uspavanke;
odjeću šila, vezla i plela,
tkala i prela;
kraj kreveta moga u bolesti
bdjela;
pravedan sudac bila,
korila me i štitila;
bajke svakojake pričala,
prve zadaće sa mnom radila;
kuhala i posluživala me
dok ruke moje nisu ojačale.*

*Prve si me molitve učila;
s nebom i zemljom prijateljila,
s rodnom mojim cijelim
dobar prijatelj bila.
Vidim i sada tvoje oči
jednako blage
kao kad ti malena
još sjedih u krilu;
još uvijek sklopljene ruke,
s još uvijek posebnim
očenašem, za djecu
svoju, za unuke.*

*I otac kaže da suza
ti se u oku svrne dok
misliš na nas.
To srce tvoje još uvijek
brižno brige svoje krije,
samo da nam još teže nije
otiči natrag u tui kraj.
Ti, hrvatska divna mati,
ničim se na svijetu ne može kupiti
tvoje ljubavi sjaj.
Nesebično si nas pustila,
k'o jato ptica željnih slobode,
bez riči pritužbe, ne misleći
na sebe
sad vidiš, dite tvoje,
što okovana ga slobodama tudim
putovi i srce hvale tebi natrag vodi
makar na tren u tvoj zagrljaj.*

U Južnoafričkoj Republici se majka štuje na sasvim poseban način, ne samo vlastita majka, nego majka općenito. Običaj je, da svaka osoba, bila ona poznata ili nepoznata, u svakodnevnim međusobnim susretima pozdravi stariju crkinju s „Ebo mama – zdravo mama!“. One na pozdrav uzvraćaju s „ebo, ebo“ i širokim srdačnim osmijehom. Ako se netko ne pridržava tog bontona, nanosi im time veliku uvredu. U toj se zemlji vrlo cijeni žena koja je majka i poštovanje je prema njoj utoliko veće ukoliko ima više djece. Lijep običaj iz kojeg bi zapadna civilizacija mogla izvući dobru pouku: štovati ne samo svoju već i svaku majku... **Ana Iljazović-Lindinger**

PRIČA

Matija i Gerda

Dugo, jako dugo, nisam čuo za Matiju. Nismo bili prijatelji, čak ni kolege s posla. Znali smo se, kako se kaže, iz viđenja, jer smo stanovali u istoj ulici i kupovali „Večernjak“ kod istog prodavača novina. Prije petnaest godina preselio sam u drugi stan i od tada nisam više čuo za Matiju. Prije nekoliko dana, sasvim slučajno, saznao sam da je Matija umro i da je pokopan na berlinskom groblju za sirotinju. Pomolih se za njegovu dušu i nekako nesvjesno mi se počnu vraćati slike od prije dvadeset godina. Puno sam znao o njemu iako nismo nikada zajedno sjeli ili popili piće. Bio je rodom iz Slavonije i jako sličan Zagorkinom „vitezu slavonske ravni“, tj. visok i plećat kao slavonski hrast, jednom riječju naočit muškarac. Zbog svoga izgleda dobio je nadimak Vitez. Govorilo se da je u Njemačku došao da nešto zaradi kako bi za svoju obitelj sagradio novu kuću i time podigao životni standard. Ženu i

djecu je ostavio doma jer se nije namjeravao predugo zadržati u tudini. Ispočetka je redovito slao novčane doznake pa je gradnja kuće bila u punom zamahu. No, nakon početnoga stvaralačkog zanosa i primjerne štednje, novčane doznake su stizale sve neredovitije i sve tanje. Matijina žena Magda, zabrinuta za muža, spakirala dva kofera pa se s djecom uputila u Berlin da vidi što se s njezinim Viteзом događa. Našla ga na „baušteli“, u baraci, kako igra za velike svote novca, okružen muškim i ženskim „kibicima“. Smjesta odlučio ostati uza svojega muža da spasi što se još spasiti dade. Našla je zaposlenje, djecu smjestila u vrtić i život je opet postao lijep. Matija se primio posla, odbacio kocku, alkohol i žene te postao pravi otac i suprug. Ali jednoga dana dogodila se našem Vitezu teška tjelesna nezgoda; motorna pila odrezala mu četiri prsta desne ruke, postao je invalid. Dugi mjeseci bolovanja ostavili su dubok trag na njegovoj psihi, padao je

u sve veću depresiju i počeo u velikim količinama piti alkohol. Nisu pomogle ni ženine suze ni plač djece – jadrnica je digla ruke od svega i s djecom se vratila otkud je i došla. Ubrzo, nakon ženina odlaska, upozna Vitez debelu Gerdu koja je isto, kao i on, utapala tugu u čašici. Sa ženom se rastao a s Gerdom – integrirao. Da bi što više novca (Matijine invalidnine) ostalo za svakodnevne „porcije“ alkohola, preselila je Gerda u Matijin tan. Susjedi su ih vidali, kako svako jutro, ruku pod ruku, idu u obližnju zapuštenu krčmu na „zajutrak“. I tako, dok je Gerdino tijelo svakim danom bivalo sve deblje, Vitezov je korak postajao sve kraći i nesigurniji. Priča se da je Matija, predosjećajući skorbi kraj, drhtavom rukom napisao čudnu oporuku: Njemačkoj je ostavio četiri prsta a Gerdi špil karata. Ne zna se kome je ostavio rodni dom i obiteljsku grobnicu. Svoj mir našao je na berlinskom sirotinjskom groblju a na drvenom križu, uz ime i prezime, netko je crnom tintom dopisao: Vitez. **Ivek Milčec**

Piše: Dr. fra Stipe Nosić

Ženidbene posebnosti

Savez između muškarca i žene učinjen iz ljubavi proizvodi brak. Kad se radi o krštenim partnerima, po shvaćanju Katoličke crkve, taj savez, pored ostalih učinaka na socijalnoj i civilnoj razini, proizvodi i svetu vezu koju zovemo sakrament. Zakonik kanonskoga prava Katoličke crkve (Codex iuris canonici) proglašen je 25.1.1983., a stupio je na snagu 27.11. iste godine, donio je odredbe o načinu sklapanja braka. Radi se o pravnom činu i zakonodavac uz njega vezuje određene pretpostavke te za članove svoje Crkve traži obdržavanje određenog oblika. Riječ je o privoli zaručnika sposobnih za brak pred ovlaštenim crkvenim službenikom i pred dva vjerodostojna svjedoka. Zakonik k tome pod naslovom „Ženidbeno pravo“ (kan. 1055–1165) donosi čitav niz odredbi koje preciziraju uvjete i način ulaska u bračnu vezu. U nekim slučajevima Kodeks ostavlja mogućnost i obvezu biskupskim konferencijama, odnosno biskupima, da za svoje područje prema situaciji na terenu donesu potrebne odredbe. U SR Njemačkoj takve krajevne ženidbene odredbe donijela je Njemačka biskupska konferencija. Dokumenti nose naslov: „Partikularne odredbe Njemačke biskupske konferencije o pripravi za brak, zaključivanju braka i o ubilježbi braka“ (Partikularnormen der Deut-

schen Bischofskonferenz zur Ehevorbereitung, Eheschließung und Registrierung von Eheschließungen). Odredbe se odnose na kanone 1067; 1126. i 1127. § 2. Crkvenoga zakonika. Odredbe su zajedno s formularima postupka i objašnjenjima potvrđene od Svete Stolice 1.4.1989.

Biskupska konferencija proglasila je za svoje područje i obveznu upotrebu službenih formulara kod pripreme za brak. To je postupak za pripravu ženidbe (Ehevorbereitungssprotokoll), i objašnjenja koja su sastavni dio tog postupka (Anmerkungstafel).

Također su njemački biskupi za ženidbenu pravnu materiju donijeli propise pod imenom: „Jedinstvene odredbe dijecezanskih biskupa o pripravi za brak, zaključivanju braka i ubilježbi braka“ (Einheitliche Bestimmungen der Diözesanbischöfe zur Ehevorbereitung, Eheschließung und Registrierung von Eheschließungen). Biskupi su propisali i upotrebu jedinstvenih formulara: Zahtjev za utvrđivanje ništetnosti ženidbe zbog pogreške u obliku (Antrag auf Feststellung der Nichtigkeit einer Ehe wegen Formmangels); Otpusnica za sklapanje braka u inozemstvu (Litterae

Mladenci: Eugen Tomislav i Vesna Novak

dimissoriae – Überweisung zur Eheschließung im Ausland) te, Obavijest o sklopljenom braku (Mitteilung über eine Eheschließung).

Odredbe biskupa i Biskupske konferencije stupile su na snagu istoga dana, 1.1.1990. godine. Budući da strane vjernike i njihove pastoralne radnike u inozemstvu, uz opće crkvene pravne norme, vežu i krajevni zakoni one Crkve na čijem području žive, na stranicama „Žive zajednice“ pokušat ćemo u nekoliko nastavaka pojasniti neke od tih karakterističnih odredbi u pripravi za brak i načinu sklapanja braka koje vrijede na području Njemačke, te time pokazati što to znači i za hrvatske katolike na ovom području. ■

Guernica i Vukovar

Pabla Picassa (1881.–1973.), velikog španjolskog slikara i grafičara baskijskog podrijetla, pozna cijeli svijet. Nakon što su Hitlerovi zrakoplovi totalno porušili baskijski grad Guernicu izradio je jednu od najpoznatijih svojih slika „Guernicu“. Pri tome mu je pomogla i njegova tadašnja muza Dora Maar, slikarica i dugogodišnji model te prijateljica tog glavnog slika-

ra. On ju je uvijekovječio bezbroj puta na svojim platnima, koja danas vrijede milijune dolara. Pretpostavlja se da je u Dorinim žilama tekla i hrvatska krv. Rodena je u Južnoj Americi, u Buenos Airesu 22.11.1907. kao kćerka poznatog arhitekta M. Markovitcha i krštena je kao Teodora. Nakon dolaska u Europu preuzela je umjetničko ime Dora Maar.

Da su još živi ona i Picasso sigurno bi ih barbarsko uništenje našeg Vukovara inspiriralo za novo umjetničko djelo „Vukovar“.

Potrebno bi bilo raspisati natječaj za pjesnike, pisce i slikare, kipare iz cijelog svijeta pod radnim naslovom „Vukovar“.

A zar ne bi bilo potrebno i pametno da Vukovar i Guernica sklope ugovor o prijateljstvu i suradnji kao partnerski gradovi. Dora Maar umrla je usamljena u Parizu 16.7.1998. u dubokoj starosti.

Lucijan Brumnjak

Velika mobilnost, masovni turizam i guste komunikacijske mreže pretvorile su današnji svijet u malo selo, u kojemu se susreću, zajedno žive, žene i udaju osobe najrazličitijih nacija, kultura, vjeroispovijesti. Prema podacima Saveznoga ureda za statistiku (Bundesamt für Statistik) u Švicarskoj je svaki četvrti brak binacionalan, tj. svako četvrto dijete biti će rođeno u višekulturnoj obitelji.

Mješoviti brak je brak u kojemu supružnici nisu iste rase, nacije, vjere ili kulture. Jedno od bitnih obilježja mješovitoga braka je različitost. Različit je onaj koji se u odnosu na drugoga odlikuje drugačijim svojstvima, koji nije jednak, koji je drugačiji. Običan odn. tzv. „normalan brak“ se temelji ponajprije na sličnostima, zajedništvu koje uvelike zbližuju, povezuju dvije osobe, kako na socijalnom, kulturnom, vjerskom, tako i na međuljudskom planu. Takav je brak smješten u postojeću životnu sredinu, utkan je u njegovo fino, gusto tkivo, koje ga prihvaća i jamči mu stabilnost i razvitak. Nadalje, on poštuje mjesne običaje, stoljetne tradicije, oblike ponašanja, zadane norme i okvire. Cjelokupno okruženje, istovjetni mentalitet, kulturna baština, nacionalni i vjerski osjećaji znatno pridonose obostranom uvjerenju da je izabrana osoba „naše gore list“, tj. da se razumiju i prije nego progovore.

Silka mješovitoga braka

U mješovitom braku u prvom planu stoji različitost glede etničke, vjerske, kulturne i socijalne pripadnosti. Pokraj brojnih vanjskih, objektivnih razloga koji bitno utječu na odluku o sklapanju mješovitoga braka (npr. boravak u stranoj zemlji), presudnu ulogu igraju čimbenici subjektivne naravi. Upravo spomenuta različitost sadrži u sebi žar, privlačnost izvanrednoga, drugačijega, posebnoga, „nemogućega“. Drugačiji jezik, vjera ili kultura doživljavaju se prije svega kao dodatno bogatstvo, otvaranje horizonta, nadopuna vlastitoj kulturi i podneblju. U idealnom slučaju, među brojnim aspektima koji uređuju bračni i obiteljski život, ne uspostavlja se odnos rivaliteta već međusobnoga uvažavanja, nadopunjavanja, vrednovanja, mentalne otvorenosti i želje za upoznavanjem novoga, originalnoga, tajnovitoga. Sa sigurnošću se može reći da ne postoje bolje odnosno lošije kulture, niti kulture prvoga, drugoga ili trećega razreda, nego naprosto

Mješoviti brak

Piše:
Marijan Markotić

Mješoviti brak zahtijeva posebne osobne, međuljudske i mentalne odlike, sposobnosti bez kojih postaje neodrživ. Konkretno: natprosječan stupanj uzajamnoga uvažavanja, poštivanja, prihvaćanja tolerancije, otvorenosti, ravnopravnosti. Ključno pitanje, koje se supružnicima uvijek iznova postavlja, glasi: Koliko jedno drugome zbližimo? Što stoji u prvome planu: izabrana osoba ili nešto drugo?

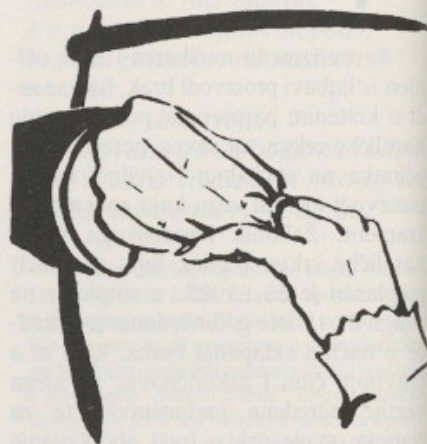
različite kulture, te da svaka od njih ima u sebi nešto lijepo, dobro, vrijedno i originalno. (Možda je ispravnije govoriti o kulturi i nekulturi...)

Teškoće u mješovitom braku

Već sam po sebi prosječan brak predstavlja velik životni izazov, ponekada pravo umijeće! Iz toga slijedi da je mješoviti brak kudikamo zahtijevniji, složeniji, neizvjesniji. U tom smislu valja nedvosmisleno kazati jedno: neke su stvari/osobe/kulture naprosto nespojive – kao drvo i metal! Mišljenja se

razilaze kada se povede rasprava o tome koji su mentali plemeniti a koji ne...?! Pa ipak, neke su odluke toliko radikalne, „nemoguće“, da su unaprijed osuđene na neuspjeh. Promatrane izvana, tzv. „zdravom pamet“, ostavljaju dojam kako su protiv prirode, naravi, protiv svake logike stvari, pa i protiv samih osoba (pogotovo njihove djece). Naime, kada je nešto posebno previše posebno, onda najvjerojatnije nije više ništa posebno...

Banalan primjer: ONA – napredna mlada žena iz Švedske, kršćanka, više naobrazbe, otvorenih pogleda, stalno radno mjesto uz mogućnost napredovanja; ON – radnik/kelner iz Irana, muslimanske vjeroispovijesti, tolerantna osoba. Pitanja: Je li za mladu Europljanku zamislivo/prihvatljivo živjeti u jednome okruženju u kojemu žena ne smije voziti auto, pokazivati naga ramena i koljena, družiti se/razgovarati s drugim muškarcima, gdje nema pravo nasljedstva

niti pravo skrbi za djecu? Može li pristati na to da djeca budu obrezana prema islamskom običaju?

Uspješno prevladavanje svakodnevnih nesuglasica moguće je ukoliko među supružnicima postoji uzajamno povjerenje, razumijevanje, dobronamjernost, prihvaćanje i vrednovanje druge kulture, mentaliteta, običaja i osjećaja druge osobe. Sloboda življenja i izražavanja vlastite kulture, komunikacije s djecom na materinskom jeziku, kao i održavanje vlastitoga kulturnoga identiteta, temelje se na načelima ravnopravnosti i reciprociteta (uzajamnosti).

Drugim riječima, želimo naglasiti go lu činjenicu da ljubav sama za sebe – ma kolika i kakva bila – nije dostatna za uspješan i stabilan mješoviti brak. Sva-ko ljudsko biće, a napose bračna zajednica (kasnije obitelj) nije izolirani otok, već živi u točno određenom društvenom kontekstu sa svim svojim zakonitostima i normama ponašanja. Njihov utjecaj i težina nisu nipošto zanemarivi; dakle, mogu znatno utjecati na neodrživost mješovitoga braka.

Kao i toliko puta u životu, velike stvari padnu na malim, praktičnim ispitima svakodnevnoga suživota.

Preduvjeti za uspješan mješoviti brak

Kada je riječ o mješovitom braku treba naglasiti da svi kriteriji, koji su nužni za skladan i zadovoljan obični brak, također vrijede i za mješoviti brak. Bitna razlika se sastoji u tome što mješoviti brak zahtijeva dodatne kvalitete, sposobnosti bez kojih postaje naprosto neodrživ – kako na ljudskom, tako i na formalnom planu. Pri tome mislimo na sljedeće ljudske odlike: natprosječan stupanj uzajamnoga uvažavanja, poštovanja, prihvatanja, tolerancije, otvorenosti, ravnopravnosti. Ključna pitanja, koja se uvijek iznova postavljaju, glase: Što stoji u prvome planu: izabrana osoba ili nešto drugo? Osobne potrebe ili zajedništvo? Uspješno prevladavanje svakodnevnih nesuglasica moguće je ukoliko među supružnicima postoji uzajamno povjerenje, razumijevanje, dobronamjernost, prihvatanje i vrednovanje druge kulture, mentaliteta, običaja i osjećaja druge osobe. Sloboda življenja i izražavanja vlastite kulture, komunikacije s djecom na materinskom jeziku, kao i održavanje vlastitoga kulturnoga identiteta, temelje se na načelima ravnopravnosti i reciprociteta (uzajamnosti). Nadalje, uspješan suživot u mješovitom braku zahtijeva sposobnost samokritičkoga stava prema vlastitoj kulturi. To konkretno znači: moći promatrati svoju kulturu izvana, s gledišta i očima druge osobe, shvatiti njezine ograničenosti, te neposredan utjecaj na odgovarajući mentalitet, način razmišljanja, pogađanje na život, ponašanje itd.

Naravno, treba kazati i to da mješoviti brak ima i pozitivne strane. U njemu se – htjeli ne htjeli – živi mnogo intenzivnije, mora se gledati dublje, ići u srž problema, učiti se vrednovati vlastito i „tude“. Dakako, ništa se ne može dobiti, a da se nešto ne izgubi. Tko dobije na širini, vjerojatno izgubi na dubini. Jedni vole jasne i čiste boje, drugi mnoštvo boja – poput duge i mozaike. U neku ruku, svaki je brak mješovit... Duhovito rečeno: slika bez okvira je nepotpuna, okvir bez slike pak prazan. Bitno je da se svatko u svojoj slici prepozna. A takvih je – prema statistikama – ipak 60%! ■

Andeo odricanja

Pod odricanjem se uistinu misli na odricanje stvari koja mi pripada. Cilj odricanja je nutarnja sloboda. Onaj tko mora imati sve što vidi, potpuno je ovisan. Nije slobodan. Određen je izvana. Odricanje je izraz nutarnje slobode.

Danas je teško andeu odricanja. Mnogi povezuju riječ odricanje s mračnom askezom. Bog ipak želi da imamo život u punini. Zašto dakle odricanje? Danas se ide za tim, po mogućnosti što više konzumirati, što više priuštiti sebi. Imamo mnogo primjera gdje su ljudi zbog odricanja postali loše volje. Mora li odricanje bezuvjetno voditi stavu koji je neprijateljski raspoložen prema životu? Pod

Želim da te andeo odricanja vodi u unutarnju slobodu, da te osposobi kako bi to što doživiš, stvarno uživao, da ti dopusti da to što upravo činiš osjećaš svim osjetilima, bilo da jedeš ili piješ. Osjetit ćeš da je andeo odricanja ujedno andeo radosti i užitka, koji ti čini dobro.

odricanjem se uistinu misli na odricanje stvari koja mi pripada. Cilj odricanja je nutarnja sloboda. Onaj tko mora imati sve što vidi, potpuno je ovisan. Nije slobodan. Određen je izvana. Odricanje je izraz nutarnje slobode. Ako se mogu nečega odreći, što mi inače čini razonodu, tada sam iznutra slobodan. Moći se odreći također je put uvježbavanja u unutarnjoj slobodi. Ako se npr. u korizmenom vremenu odričem alkohola i mesa, tada po odricanju treniram unutarnju slobodu. Kušam je li mi dovoljno šest tjedana odreći se televizije, alkohola, pušenja, mesa, možda kave. Ako mi to uspije, osjećam se dobro. Imam osjećaj da nisam jednostavno rob navika, da ne trebam alkohol za stimuliranje. Tu postoji osjećaj nutarnje slobode. Taj osjećaj pripada našem dostojanstvu. Ako imam dojam da uvijek trebam kavu kad sam umoran, tada postanem ovisan. To me

ljuti. Oduzima mi dostojanstvo kao čovjeku koji može određivati o samome sebi. Osjećam da ne mogu više određivati o sebi, da moje potrebe vladaju nadomnom.

U jednoj televizijskoj emisiji pod nazivom „Odricanje ili uživanje ili oboje?“ sudjelovali su stručnjak za ispitivanje užitka, stručnjak za područje seksa i redovnik kojima je bilo postavljeno pitanje o odricanju i uživanju. Sva trojica bili su jednodušni da nema užitka bez odricanja. Tko bi htio samo uživati taj neće uspjeti. Ja mogu uživati u miru u jednom ili dva komada torte. Kod četvrtog komada neće biti užitka nego samo pohlepno jedenje. Danas su mnogi ljudi nesposob-

ni uživati jer se ne mogu odreći. Prije je to bilo obratno. Kršćani su asketskim načinom života sprječavali užitak. Za njih je užitak bio uvijek nešto sumnjivo. To je bilo jednostrano kao današnji pogled u kojem se sve mora imati. Požuda postaje nesposobna uživati. Želim da te andeo odricanja vodi u unutarnju slobodu, da te osposobi kako bi to što doživiš, stvarno uživao, da ti dopusti da to što upravo činiš osjećaš svim osjetilima, bilo da jedeš ili piješ. Osjetit ćeš da je andeo odricanja ujedno andeo radosti i užitka, koji ti čini dobro. Ako se u odricanju odrečeš zahtijeva za stvarima koje ti pripadaju kao što su jelo, piće, televizija itd., dobivaš samog sebe. Svoj život uzimaš sam u svoje ruke. Andeo odricanja htio bi te uvesti u umijeće u kojoj ćeš svoj život živjeti sam, slobodno raspolagati sobom i biti veseo u svom životu.

Priredio: Jozo Župić

Fra Lovro Bosankić

(1945.-2001.)

U Zagrebu je 14. ožujka umro fra Lovro Bosankić, član Franjevačke provincije Bosne Srebrene.

Rođen je 4. srpnja 1945. u selu Vitonovići u župi Ulice. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom a teologiju u Sarajevu. U franjevački red i provinciju Bosnu Srebreanu stupio je 9. listopada 1967. Svečane redovničke zavjete položio je 18. ožujka 1972. u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 9. srpnja 1972. u Tolisi.

Fra Lovro je vršio službu župnog vikara u Vijaci, Kraljevoj Sutjesci, Tolisi, Domaljevcu i Fojnici. Od 1978. do 1995. bio je voditelj HKM u Rotterdamu u Nizozemskoj, a od 1995. bio je duhovni pomoćnik u HKM u Münsteru, gdje ga je zatekla opasna i neizlječiva bolest.

Fra Lovro s hodočasnici iz Njemačke za vrijeme Papina pohoda u Mariji Bistrici

Pokopan je 16. ožujka na groblju Markovo polje u Zagrebu. Ukopne obrede i misu zadušnicu predvodio je, uz sudjelovanje tridesetak svećenika te velikog broja rodbine i prijatelja pokojnika, provincijal Bosne Srebrene fra Mijo Džolan koji je u prigodnoj propovijedi među ostalim kazao: „Svojim si redovničkim i svećeničkim životom u Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj i Crkvi vrhbosanskoj oslobađao svoje srce za

Boga kako bi preko tvojih životnih snaga Bog mogao djelovati jer, kako kaže mudrost, ni Bog ne može u popunjeno srce ništa više novoga staviti“. Od pokojnika se u ime biskupije i HKM Münster, kao i u ime Hrvatske katoličke misije Rotterdam, gdje je radio 18 godina prije nego je došao u Njemačku, oprostio fra Luka Marković, voditelj HKM Münster i član Uprave Provincije Bosne Srebrene.

OBAVIJESTI Hodočašće u Lurd

Program hrvatskog hodočašća u Lurd od 24. do 26. 5. 2001.

Četvrtak, 24. 5. 2001.

- u 17.00 sati: sveta misa u crkvi sv. Bernardice (nasuprot spilje)
- u 21.00 sat: krunica i procesija sa svijećama.

Petak, 25. 5. 2001.

- u 9.00 sati: sveta misa u crkvi sv. Ružarija
- u 10.00 sati: pobožnost križnoga puta
- u 14.00 do 16.00 sati: sakrament svete ispovijedi u bazilici sv. Pija X.
- u 21.00 sat: krunica i procesija sa svijećama.

Subota, 26. 5. 2001.

- u 7.30 sati: sveta misa ispred spilje Majke Božje Lurdske.

Napomena!

Hrvatska katolička misija Frankfurt/M. preuzela je glavnu ulogu organizacije ovog hodočašća, zato se mole sve misije koje hodočaste u Lurd, da se za sve potrebne informacije obrate u Frankfurt.

NOVA ADRESA

Hrvatska katolička misija Düsseldorf
Van-Douven-Str. 6-8

40227 Düsseldorf

Tel.: 02 11/78 44 53; 78 41 21,

Fax: 02 11/8 89 27 42

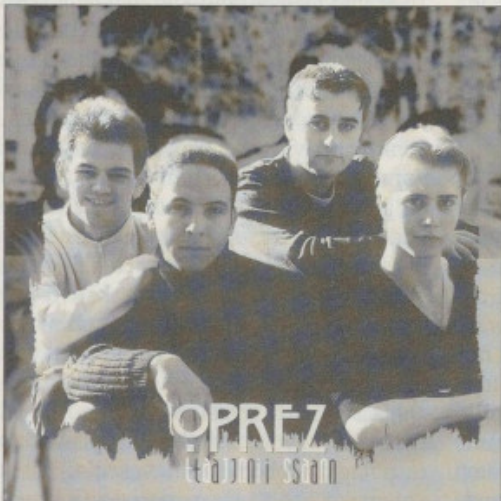
Mobitel: 01 72/2 10 50 15

E-mail: b.brnas@12move.de

www.cro-mission-duesseldorf.de

RJEŠENJE KRIŽALJKE IZ PROŠLOG BROJA

A	M	A	T	E	R	I	Z	A	M	Ž	O	K
S	A	R	A	E	L	I	Z	A	B	E	T	A
T	R	E	M	O	L	O	A	Š	A	N	I	N
R	I	N	A	T	V	I	L	E	N	I	C	A
O	J	A	R	I	T	I	S	E	T	A	D	
L	A	A	M	O	K	J	U	D	I	T	A	
A	M	A	A	N	K	A	R	A	S	I		
B	A	L	Č					L	E			
G	A	B	I					E		A		
O	D	R	O	N				K	U	N	A	
Z	A	M	K	A				O	P	A		
O	L	A						V	O	A		
N	E	D	B					I	R	A	N	
A	N	I	M	A	T	O	R	I	D	E	J	A
T	A	V	A	N	K	A	L	E	N	D	A	R
O	I	R	A	Č	A	N	I	O	B			
R	O	Z	I	T	A	O	P	I	S	A	T	I
B	O	J	I	L	A	A	L	T	O	J		
K	A	R	A	T	E	U	R	A	D	V	A	

OPREZ: Tajni san

Grupa OPREZ, koja djeluje u sklopu HKM Berlin, snimila je svoj prvi album pod naslovom „Tajni san“. Radi se o 8 popularnih pjesama na hrvatskom jeziku. Pjesme su snimljene na CD (20,- DM) i audiokaseti (12,- DM).

Narudžbe: Hrvatska katolička misija, Stresemannstr. 66, 10963 Berlin, tel. 030/2 6115 49. Grupu OPREZ čine mladi glazbenici: Igor Mihotović, Tomislav Orlović, Ivica Šarić i Ivica Falamić.

Nagrađen: Nikola Sarić, Lindlar

Rješenje pošaljite najkasnije do 5. 6. 2001.

Zrinsko-frankopanska urota 1671.

Mariofil Soldo	Petrov Surjak i urotnik	Beč je mjesto smaknuća	Pero Tadić	Staklena posuda za zaštitu stvari od vlage	Zračni vrtlog razorne snage	Vrsta korova, burjan	Oznaka zračne luke u Reykjaviku	Trak svjetlosti iz nekog izvora	Rijel	Glazbenik Kelemen	Dušik	Stolarski obrt, stolarstvo	Krmna biljka iz porodice lepirnjača	Tenisistica Majoli
Fluor	▼	Voda ustanka (1671.) Necudo-rede	▶											
Mostar-sko-Du-vanjski biskup		▼									Hranjenje životinja za klanje Corostas	▶		
Andrija Maurović			Srdita ▶ Mlječne žlijezde krave (mn.) ▼						Otprilike ▶ Beznađe ▼					
Nova pojava, novi način	==						„Kiloom” ▶ Sanje, snovi ▼			Ilovača ▶ Glumica Thurman ▼				Zemlja iz djela Etiennea Cabeta ▼
Velika vika uz vriskove						Zaštititi od propasti ▶ Ante Vican ▼								
Muslimansko muško ime								Andelko Mijatović ▶			Crvenkao... ▶ Početak Petrova pisma Katarini ▼			
Tjelovježbene smotre								Sitna udubina na licu (smijeh) ▶						
Tajland		Neven Orhel ▶ Katarka ▼			Popisi adresa ▼					Povik u ojkalici ▶			„Rabat” ▶ Metež pomet-nja ▼	
Sparina, zapara	==									Osjećaj duševne boli (mn.) ▶				
Franjo Rački			Hrvatska tvornica voćnih sokova ▶ „Dama” (u sahu) Vrsta leptira ▼							Španjo-lska ▶ Ante Juric „Općinska uprava” ▶				
Učenik koji pazi na red u razredu										Glumica Polić ▶				
Pozitivne elektrode										Žestoko alkohol-no pice ▶				Pisac romana o uroti, Eugen ▼
Materijal nanesen djelova-njem prirode						Onaj koji izrađuje i prodaje torbe ▶ Kisik ▼		Velika bol, grč u želucu ▶ Drugi, ostali ▼		Prvi samo-glasnik ▶ Vjeroučitelj u hin-duizmu „Tona” ▶		Ante Kovačić ▶ Pritok Save kod Jasenovca ▼		
Kalij		Stručnjaci u anatomiji ▶ Njemačko muško ime ▼												
Oxford Univer-sity			Irislav od milja ▶ Slikarica Krizmanić ▼				TV-reda-telj Marti ▶ Anna Oxa ▼						„Metar” ▶ Francuski sineast, Jaques ▼	
Uložiti (...novac)										Šezdeset minuta (mn.) ▶ Odrečna riječ ▼				
Sin princa Vallianta				Slovo stare glagolji-ce ▶ Božićno drvce, borac Lantan ▶					Nikola Reiser ▶ Panama ▼			Anton Cehov ▶ August Senoa ▼		
Grof Zrinski (1664.)	▶						Uloviti udicom ▶ Italija ▼							
Ban je titula Petra Zrinskoga	Petrova žena ▶									Pjesnik Simo, („Sta li mrda iza brda”) ▶				

Piše: Dr. Anton Tamarut

Ružo moja

Ružo moja! Koga se jako voli, tome se tepa! A tko nas više voli od Isusa?! Mi bismo trebali biti njegov „ugodni miris“ (Ef 5,2), zadovoljstvo i radost, cvijet njegova srca.

Zvoni telefon. Zove me sestra Mirta, milosrdnica, ako mogu sutra doći k njima u Kresnikovu i predvoditi euharistijsko klanjanje koje u sklopu priprave na Veliki jubilej upriličuju petkom od pet do šest navečer. Pogledavam u rokovnik. Imam slobodan termin. Odgovaram živo i toplo kao što sam i zamoljen: „Hoću, doći ću rado“. U šali, sa zrcem ozbiljnosti dometnuh: „Doći ću na sunčanje“. Doista, Presveto me u pokaznici vazda podsjeća na sunce; možda zbog toga što su pokaznice obično kovane u obliku kruga sa zlatnim zrakama. Podsjećanje nije bez biblijske osnove; Isus je, naime, u Zaharijinom hvalospjevu opjevan kao „mlado Sunce s visine“ (Lk 1,78), a već i prorok Malahija nagoviješta budućeg Mesiju kao „sunce pravde“ (3,20).

Crvena ruža pred oltarom na koji sam položio Presveto odredila je moje raspoloženje, pobudila sjećanja i potakla razmišljanje o suncu i ružama. U svježje ubranoj ruži promatram sestre koje su se poput Marije iz Betanije privile uz noge voljenog Učitelja. Krist u vrtu svojih ruža! Sestre izložene Suncu i predane Daru s neba upijaju svjetlost božanskog lica i toplinu njegovog srca; njime hrane cvijet duhovnog majčinstva i posvećuju svoj zanos i predanje. Na tom istom Suncu s oltara sestre njeguju svoj duhovni ten; u tom cvjetnom vrtu, uz duhov-

nu ljepotu i snagu stječu miris ugodniji od svih mirisa (usp. Pj 4,10).

Redovnice koje motrim u smjernoj ruži pred oltarom dozivaju mi u sjećanje babu Katu (ili od milja Kajju) iz Stare Novalje koja mi svaki put kad se vidimo veli „Ružo moja“. Ne kaže to samo meni, nego svakom svećeniku kojeg ima priliku upoznati.

U svakome od nas vidi ružu i raduje nam se kao vlastitoj djeci. U njezinom ushITU svaki put osjetim Božju radost nada mnom, u njezinim raskriljenim rukama i razdraganim riječima „Ružo moja“ naslućujem toplinu Božjeg materinskog srca. Kao da u ovom trenutku u

Izabrani smo i poslani da svojim raspoloženjem i ponašanjem poput ugodna mirisa privlačimo i osvajamo za Krista, da pružamo bližnjima priliku da u dodiru s nama osjete kako je lijepo i ugodno biti u Kristovoj blizini; biti ruža u njegovoj ruci!

glasu babe Kaje čujem nježno tepanje božanskog zaručnika svojim odabranicama, svakoj sestri posebno: Ružo moja! Koga se jako voli, tome se tepa! A, tko nas više od njega voli?! Tko više od njega teži da bude jedno s nama, da

bude tijelo našeg tijela?! Čije su oči dan i noć nad nama kao njegove?! Čije su ruke zavazda prema nama raskriljene kao što su njegove?! Čiji je vapaj za ljubavlju tako dubok i vječan kao njegov s križa: Žedan sam?! Nije li nas Otac milosrda i Bog svake utjehe od vječnosti izabrao u svome Sinu za ljubav, odredio za „miris njegovog spoznanja“ (2 Kor 2,14)?! Ako smo njegov „ugodni miris“ (Ef 5,2), znači da smo njegovo zadovoljstvo i radost, njegova ugodna blizina, da ne rekнем, cvijet njegovog srca.

Kad apostol Pavao veli da smo Kristov miomiris (2 Kor 2,15), ne opisuje li time, zapravo, naše zvanje i poslanje u svijetu?! Izabrani smo i poslani da svojim raspoloženjem i ponašanjem poput ugodna mirisa privlačimo i osvajamo za Krista, da pružamo bližnjima priliku da u dodiru s nama osjete kako je lijepo i ugodno biti u Kristovoj blizini; biti ruža u njegovoj ruci! U osnovnu ljubav prema bližnjemu, dakako, spada nastojanje

da bližnje poštediti neugodnih mirisa i svoju im blizinu učinimo ugodnom. Kao kršćani, međutim, ne bismo se smjeli zaustaviti samo na mirisu tijela, nego bismo jednako tako, ako ne i više, trebali

brinuti za ugodan miris duše. Ne bismo smjeli nijedno jutro zaboraviti na sebe nanijeti duhovni miomiris, zaštititi se Kristovim osjećajima ljubavi i prijateljstva od neugodnog mirisa grijeha, od svađi i zavisti.

Molitva za zdravlje

Večeras u subotu 1. srpnja 2000. otišao sam iz 302 R (odjel za rak krvi i limfnog sustava Sveučilišne klinike u Mainzu) u 18 sati na misu u crkvu sv. Roka, župnu crkvu ove bolnice.

Prvo čitanje je bilo iz knjige Mudrosti i govori kako Bog nije stvorio smrt. Evanđelje je pripovijedalo kako je jedna žena ozdravila dotakavši se Isusovih haljina, a nastavak čitanja evanđelja je pripovijedao kako je Isus oživio Jairovu kćerkicu rekavši joj: Talita kumi.

Poslije mise sam u knjigu zapisa na njemačkom jeziku zapisao sljedeću molitvu (pišem na hrvatskom po sjećanju):

Isuse, poslao si me u bolnicu. I gle, najednom su svi tako prijateljski raspoloženi prema meni. Svi me dočekuju vedrim smiješkom (jedan se od onih koji me poslužuju i zove Vedran Ujević i daljnji je rodak moga dragog pjesnika Tina Ujevića), svi mi žele činiti neke usluge, svi me s nekom pažnjom prate, svi mi žele pomoći, svi me žele nahraniti, svi me žele ozdraviti, a Ti? Ti si me ovamo poslao samo da me dvore.

Znam ja Tebe. Ti si ono pred već dvije tisuće godina rekao, da što god učinimo bilo kome koji je nemoćan,

bolestan, gladan, žedan, gol i bos, da smo to Tebi učinili. Pa sad hoćeš da se ljudi u tome poslu na meni iskazuju. Nek ti bude.

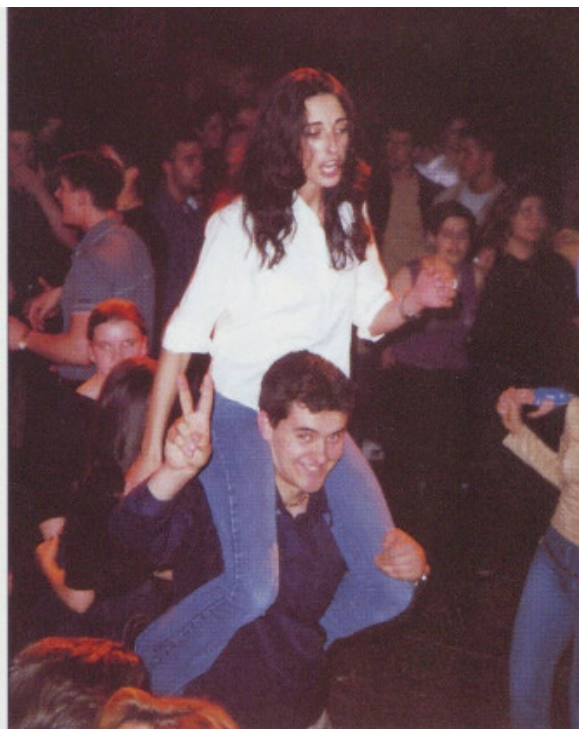
Pa gle, ovi ljudi oko mene misle da sam ja Ti. To si sigurno Ti njihove oči tako namjestio. A ja jadan. Ma previše časti za mene. Pa nisam ja baš tako dobar. Ti sve zaboravljaš. Ipak, prihvaćam i takvu čast ako to baš od mene tražiš, ali ti kažem, da bih i ja rado još malo na taj način častio druge.

Ma, je li Ti mene čuješ?

Edvin Bukulin

28. susret hrvatske katoličke mladeži

▼ S. Tereza Zukić s jednom sestrom iz svoje Zajednice Isusove braće i sestara otpjevala je mladima dvije pjesme, poručujući im da budu sretni i ostanu vjerni Bogu i Crkvi

◀ Morris Band je svojom glazbom i pjesmom zagrijao atmosferu u dvorani a neke je doslovce podigao u visine

▲ Dražena i Drago Šimić, otac i kći iz Saarbrückena (slika lijevo), zajedno su pjevali „Milost“, a plesno-glazbena skupina iz iste misije izvela je ples na jednu popularnu modernu pop pjesmu

◀ P. Anto Bobaš iz Hamburga propovijedao je na misi za mlade a kasnije nastupio sa svojim zborom otpjevavši dvije duhovne pjesme

A group of four students, two women and two men, are gathered around a table in a classroom. They are all looking down at a book or document that one of the men is holding. The woman on the far left is wearing a black jacket over a pink top. The woman next to her is wearing a denim jacket over a white sweater and blue jeans. The two men are both wearing dark jackets. In the background, there is a bulletin board with various papers and drawings pinned to it.

Mladost, prijateljstvo i ljepota uvijek idu zajedno ►

S.Tereza Zukić

◀ Slika za uspomena na susretu u Offenbachu: mladi iz HKM Mannheim